

Opfølgning på resultat- kontrakter

September 2014

Energi og Miljø

Under indsatsområdet er der aktuelt 12 resultatkontrakter, hvortil kommer 9 tillægskontrakter/underkontrakter, altså i alt 21 kontrakter. En enkelt af kontrakterne, "Smart Energy i Midten", er indgået for nyligt og er derfor ikke er omfattet af denne opfølgning. 4 af kontrakterne er afsluttet inden for det seneste halve år.

Status og samlet vurdering for indsatsområdet

Denne opfølgingsrunde viser et blandet billede af fremdriften af de igangværende programmer og projekter.

Programmet "Udvikling og omstilling af vindmølleindustrien i Region Midtjylland" er afsluttet, og der foreligger en positiv ekstern evaluering.

Endvidere nærmer programmet "CleanTEKmidt" sin afslutning, og der er positive resultater herfra vedr. udviklingsprojekter i små og mellemstore virksomheder. Væksthus Midtjylland, som er operatør på programmet, foreslår programperioden udvidet til og med 2016 til gennemførelse af et perspektivrigt demonstrationsprojekt inden for affaldssortering. Anmodningen indstilles imødekommet.

Som led i programmet "Biomasse til energi" er der iværksat i alt 9 demonstrationsprojekter, hvoraf 2 har måttet afsluttes inden færdiggørelse, 1 projekt er færdiggjort med positivt resultat, og de resterende projekter vurderes, at kunne gennemføres med positive resultater.

Der er store udfordringer i at få programmet FjernvarmeVækst til at fungere efter hensigten, og Regional Udvikling drøfter i øjeblikket på den baggrund med operatøren af programmet, hvad der skal ske med programmet fremadrettet.

Initiativerne har i stort omfang fokus på udvikling og demonstration af ny teknologi og nye løsninger. Det globale marked for cleantech løsninger er stærkt stigende, og udgangspunktet for Danmark og Region Midtjylland for at få del i dette marked er gunstigt. De initiativer, som Vækstforum har iværksat vil på længere sigt bidrage til, at regionens virksomheder får del i dette marked og vil dermed bidrage positivt til vækst og beskæftigelse i Region Midtjylland.

Initiativer inden for Energi og Miljø

I Vækstforums handlingsplan 2013-2014 er Energi og Miljø et af de strategiske indsatsområder. I den følgende beskrivelse er indsatsområdet opdelt i følgende delindsatsområder:

- Energibesparelser og omstilling til vedvarende energi
- Teknologi- og forretningsudvikling i energi- og miljøvirksomheder
- Klima og forretningsudvikling

Energibesparelse og omstilling til vedvarende energi

Resultatkontrakter med opfølgning

- [Implement - Gennemførelse af kommunal klimaindsats](#)
- [Biogas 2020 KASK forprojekt](#)

Status & resultater

Implement - Gennemførelse af kommunal klimaindsats

Implement er et skandinavisk Interreg projekt fra januar 2013 – december 2014, som drejer sig om implementering af biogas i energiforsyningen med deltagelse af Skive, Lemvig og Samsø kommuner. Projektet er tæt på afslutning og er forløbet planmæssigt.

Der er blandt andet opnået følgende resultater af projektet:

- Der er afviklet flere større erhvervsaktiviteter både i Danmark og Sverige, og i Region Midtjylland involveret mere end 50 virksomheder, vidensinstitutioner og forskningsvirksomheder i direkte erhvervsrelaterede aktiviteter.
- Projektet har medvirket til at generere investeringer i Region Midtjylland i størrelsesordenen 120 mio. kr. i projektperioden, skabt arbejdspladser og har demonstreret, at det er muligt at lægge transport om fra fossile brændstoffer til biogas.
- Projektet har medvirket til etableringen af en gasfyldestation i Skive, omlægning af forventet 45 køretøjer til biogas i Skive Kommune i 2014, samt bidraget til etablering af et biogasanlæg med opgradering i Balling vest for Skive.
- Projektet har i projektperioden produceret en metodemanual for borgerinddragelse ved etablering af biogasanlæg med udgangspunkt i Samsø Energiakademis erfaringer for borgerinddragelse.
- Projektet har udviklet et webbaseret værktøj, som kan fremme biogasproduktionen i regionen gennem effektivisering af planlægningen omkring biogasanlæg samtidig med, at udvaskningen af næringsstoffer i miljøet begrænses.
- I Lemvig Kommune har arbejdet med Implement skabt grundlag for at udvide varmforsyningen til områder, som ikke tidligere har haft varmforsyning baseret på biogas.
- Projektet har desuden medvirket til at udvikle et beslutningsgrundlag for Samsø Kommune i forhold til placering af et nyt biogasanlæg samt afviklingen af transport baseret på fossilt brændstof til og fra Samsø. Samsø Kommune har i projektperioden stiftet eget færgeselskab og ønsker i fremtiden at færgefarten skal over på naturgas og biogas.

Biogas 2020 KASK forprojekt

Projektet løber fra august 2013 – december 2014, hvor der udvikles et fundament for et større skandinavisk Interreg projekt med inddragelse af flere regionale aktører herunder virksomheder, videninstitutioner og netværk inden for biogas og transport. Der arbejdes på en fælles projektansøgning til januar 2015 med midtjysk deltagelse i, blandt andet, erhvervsudvikling omkring teknikker til udnyttelse af restprodukter fra jordbruget til bioraffinering og biogasproduktion, biogas opgradering og methanisering, lagring af vindenergi, indsamling og håndtering af biologisk affald til biogas, samt marine biomasser til bioraffinering og biogas.

Sekretariatets vurdering

Gennem de to Interreg projektet medvirker Vækstforum til at bane vejen for mere vedvarende energi i energisystemerne og danne basis for erhvervsvækst på området samt at øge samarbejdet med Norge og Sverige på området.

Teknologi- og forretningsudvikling i energi- og miljøvirksomheder

Resultatkontrakter med opfølgning

Der er iværksat følgende programmer:

- [Udvikling og omstilling af vindmølleindustrien i Region Midtjylland](#)
- [Erhvervsudvikling inden for biomasse til energi](#) (herunder pt. 7 tillægskontrakter til opfølgning)
- [CleanTEKmidt, teknologiudvikling i små og mellemstore virksomheder](#)
- [FjernvarmeVækst – Erhvervsudvikling i fjernvarmesektoren](#) (herunder 2 underkontrakt til opfølgning)

Der er iværksat følgende projekter:

- [Energi i Væksten, Skive](#)
- [Udvikling af Thyborøn Havn til udskibning og service af havmøller](#)

Status & resultater

1. Udvikling og omstilling af vindmølleindustrien i Region Midtjylland

Programmet, som har Vindmølleindustrien som operatør, er afsluttet med udgangen af maj 2014 og har indeholdt følgende 6 forskellige delprojekter:

1. Analyse af Danmark som Wind Power Hub
2. Strategiforløb for virksomhedsledere
3. Virksomhedsudvikling i netværk
4. Introduktionsforløb til vindmøllemarkedet for virksomheder
5. Competenceudvikling
6. Markedsføring af regionen som Wind Power Hub

Der er foretaget en uvildig ekstern evaluering af programmet med følgende hoved konklusioner:

- Det vurderes, at de gennemførte aktiviteter har virket som forventet og ønsket og i store træk har genereret de resultater, der var mulige med de anvendte redskaber.
- De deltagende virksomheder har opnået en ændret strategisk orientering, nye samarbejdsrelationer og nye kompetencer, der samlet set har styrket deres forretningsgrundlag, så de i dag vil være bedre i stand til at imødegå udfordringer i markedet og udnytte nye muligheder end ved projektet begyndelse.
- Virksomhederne vurderer, at det har været udbytterigt og gavnligt for dem at deltage i projektet.
- I forhold til den grundlæggende idé om at skabe systemløsninger i vindindustrien er projektet ikke i mål, idet der fortsat er barrierer for samarbejde mellem underleverandørerne, der bør arbejdes videre med.
- Samlet set vurderes, at Region Midtjylland har fået tilført meget udvikling til sin vindmølleindustri for de bevilgede penge til programmet.

2. Erhvervsudvikling inden for biomasse til energi

I rammeprogrammet er der siden opstart igangsat 9 demonstrationsprojekter. Ét projekt "På vej mod methansamfundet" er succesfuldt afsluttet og to projekter er afsluttet før tid pga. manglende aktivitetsgennemførelse og teknologiske udfordringer. Enkelte projekter har ligeledes måttet justere planer med baggrund i eksterne forhold. Alle projekter har dog haft positive effekter på lokale erhvervsaktiviteter.

Projektet "**På vej mod methansamfundet**" er afsluttet med tilfredsstillende resultat og er tidligere omtalt.

"**From Field to Fuel**" blev afsluttet uden de planlagte resultater og er tidligere omtalt.

"**Fra natur til værk**" (juni 2012 – november 2014). Projektets fremdrift var tæt koblet med Måbjerg Energy Concept's (MEC) beslutning om implementering af et fuldskala bioethanol anlæg i Holstebro, der dog endnu afventer afklaring. Analyseværktøjet til biomasselogistik for en række centrale biomasser er færdigudviklet og mangler blot publicering. MEC har - baseret på egne beregninger og anvendelse af det udviklede analyseværktøj - konkluderet, at man vil satse på halm i baller og halmpiller sourced fra et Nordeuropæisk marked, så presset på lokale ressourcer og prisen kan tilpasses. Dette har medført, at sidste del af projektet har ændret fokus fra demonstration af decentrale briketteringsanlæg mhp. levering til MEC, til demonstration af

analyseværktøjet og et briketteringsanlæg ved Havndal mhp. halmbrikettering til biogas. Flere biogasanlæg er interesserede i at aftage/teste halmbriketter, samt regne på logistikken ved dette, og det forventes, at briketteløsningen kan bidrage til en øget biogasproduktion hos Maabjerg Bioenergi og andre biogasanlæg.

Projektet **"Biogasfyldestation til mindre flåder"** (juni 2012 – november 2014) blev afsluttet før tid i maj 2014 uden den forventede lokale erhvervsudvikling. Projektet blev forsinket af eksterne faktorer. Manglende EU godkendelse af tilskud til biogasproduktion og senest krav om VVM redegørelser har sat de decentrale biogasprojekter i BioenergiVest på stand by. Forsinkelsen af lokal produktion af biogas har bevirket, at ESØ har måttet sikre sig gasleverance (med 30 % biogas i form af certifikater) fra HMN, som også har leveret en løsning til gasfyldestationen, der blev taget i brug i maj 2014. Projektet skulle have udviklet en gasfyldestation lokalt, men ESØ og HMN tog en anden forretningsmæssig beslutning. Projektet har dog inspireret til nye idéer og tiltag med gode muligheder for lokal erhvervsudvikling på sigt. Projektet blev afsluttet med et demo- og erhvervsarrangement i forbindelse med den officielle åbning af gasfyldestationen hos ESØ.

Projektet **"GrassBots"** (januar 2013 – december 2014) har med succes udviklet et koncept bestående af en førerløs/autonom traktor, en klipper samt en elektronikplatform til indhentning af biomasse fra lavbundsområder til bioenergiproduktion eller bioraffinering. Flere virksomheder er involveret, og konceptet forventes at skabe erhvervsudvikling. Robotten er demonstreret ved flere store arrangementer og vil blive præsenteret på Agromek 2014. Der er søgt og givet tilsagn til et rammeprogram (SPEEDup! Europe), hvor der igangsættes flere udviklingsprojekter inden for brugen af it i landbrug. Projektet har en stærk appel til brede medier og vil uden tvivl afføde nye produkter og projekter efter afslutning.

Projektet **"Grøn Gas Erhvervs-klynge"** (marts 2013 – oktober 2015) vil skabe synergi mellem investeringer, markedsudvikling, teknologiudvikling og innovation i regionale virksomheder, der opererer inden for opgradering og methanisering af biogas. Klyngen har nu mere end 60 medlemsvirksomheder og har afholdt en række møder, workshops og ekskursioner. Der foreligger resultater af den førte analyse af beslutningsgrundlaget for investeringer i biogasopgradering, som konkluderer, at gas til transport bedst betaler sig. Det fremadrettede arbejde fokuseres på medlemsvirksomhedernes fremtidige behov og samarbejds muligheder.

"BioCluster Foulum" (juni 2013 – oktober 2015). Klyngen er omdøbt "BioCluster DK". Visionen for BioCluster DK er at skabe et nationalt og internationalt kraftcenter for produktion og raffinering af grønne biomasser. BioCluster DK skal styrke sammenhængskraften mellem virksomheder, vidensinstitutioner og dele af den offentlige administration, hvis aktiviteter er relateret til den biobaserede økonomi, og som via fysisk placering eller forsknings- og udviklingsaktiviteter er engageret i det midtjyske område med geografisk centrum i Foulum. Klyngen blev annonceret ved en stor og ambitiøs launch-event i juni 2014 i Agro Business Park. Der arbejdes med to flagskibsprojekter, Precision Platform Foulum og proteinraffinering. Projektets fase 2 og 3, der omhandler planlægning og opbygning af faciliteter på AU Foulum, er i gang med udvikling af pilotanlæg til bioraffinering (BioBase). Anlægget forventes færdigt i 2. kvartal 2015, så indsatsen omkring erhvervsamarbejder i forbindelse med dette vil intensiveres i den kommende periode.

Projektet **"New Substrate"** (februar 2014 – oktober 2015) har til formål at demonstrere synergieffekten af at kombinere biogasproduktion med produktion af en højværdiafgrøde som svampe. Demonstrationsanlægget er opbygget på AU Foulum Biogas, hvor der produceres et vækstmedium – New Substrate – af den afgas-sede biomasse. Vækstmediet testes hos svampeavlere. Det brugte vækstmedium returneres efter svampedyrkning til biogasanlægget, hvor der forventes øget gasudbytte, idet svampedyrkingen øger nedbrydningen af svært nedbrydelige fibre. Projektet forløber planmæssigt, og der forventes erhvervsudvikling hos de deltagende virksomheder.

Projektet **"Produktion af el og varme via forgasning af alternative biomasser"** (februar 2014 – oktober 2015) har til formål at teste og demonstrere en forgasningsteknologi, som kan producere energi på basis af halm og husdyrgødning. Restproduktet – biochar - som indeholder kulstof og næringsstoffer, anvendes som jordforbedringsmiddel og gødning. Værdien af dette fastlægges ved forsøg i projektet. Test med forgasning af halm er i gang, men projektet har været præget af forsinkelser, og er endnu ikke i gang med forgasning af husdyrgødning. Dette skyldes dels tekniske vanskeligheder, dels dårlig koordinering med forsøgsgården. Forsinkelsen forventes indhentet i løbet af de næste 6 måneder, men projektet følges tæt.

3. CleanTEKmidt, teknologiudvikling i små og mellemstore virksomheder

Formålet med programmet er at støtte små og mellemstore virksomheder i deres arbejde med at udvikle og demonstrere nye produkter til introduktion på markedet. Målet er, at 40 virksomheder skal gennem et udviklingsforløb, og at der skal gennemføres 10 demonstrationsprojekter.

Status er, at der er igangsat 47 udviklingsforløb og igangsat ét demonstrationsprojekt. Operatøren, Væksthus Midtjylland, vurderer, at der i alt kan gennemføres 55-60 udviklingsforløb og 2-5 mindre demonstrationsprojekter, inden bevillingen fra Erhvervsstyrelsen udløber med udgangen af marts 2015.

Desuden arbejdes der på at iværksætte ét større demonstrationsprojekt, hvor der også søges støtte fra "Miljøstyrelsens Udviklings- og Demonstrationspulje", med involvering af 4 regionale produktionsvirksomheder og et fælleskommunalt affaldsselskab fra regionen. Formålet med projektet er at udvikle teknologi, som kan opgradere det nuværende affaldssorteringsanlæg til at leve op til Regeringens Ressourcestrategi, som indeholder mål om yderligere genanvendelse af affald.

Væksthus Midtjylland ønsker til dette demonstrationsprojekt at anvende 3 mio. kr. af de bevilgede midler af regionens erhvervsudviklingsmidler over perioden 2014 til 2016. Disse midler var ellers tænkt uddelt til demonstrationsprojekter i puljer af max. 1 mio. kr. til afvikling inden udgangen af 2014. Det skitserede demonstrationsprojekt er imidlertid så perspektivrigt, at anmodningen fra Væksthuset indstilles imødekommet.

Forløbet af programmet vurderes som tilfredsstillende, selv om målet med antallet af demonstrationsprojekter ikke nås, idet antallet af udviklingsforløb til gengæld har været højere end forventet.

4. FjernvarmeVækst – Erhvervsudvikling i fjernvarmesektoren

FjernvarmeVækst har til formål at skabe erhvervsudvikling i fjernvarmesektoren. Indsatsen forløber ikke planmæssigt og følges derfor tæt af Regional Udvikling. Der er afholdt ekstraordinært møde med operatøren "Grøn Energi" (Dansk Fjernvarme) i august, og nyt møde vedr. fremdrift og operatørens indsats finder sted i oktober 2014.

Projektet "**Flexcities**" om udvikling af fjernvarmesystemet i Horsens-Hedensted er afsluttet tilfredsstillende. Der er oprettet en "erhvervsklub" hvor ca. 20 relevante leverandører af teknologi og løsninger har fulgt projektet. Der arbejdes på formulering af ansøgning til en fase 2, som vil føre forprojektet videre til udvikling og demonstration af konkrete teknologier og implementering i praksis af udvalgte dele af et fælles fjernvarmesystem i Horsens-Hedensted.

Projektet "**Brande Energicentral**" er afsluttet tilfredsstillende. Det har vist sig langt vanskeligere end antaget at få økonomi i udnyttelse af overskudsvarme fra industrien i fjernvarmen. Derfor er projektet indholdsmæssigt ikke nået så langt, som håbet i forhold til en beslutning om gennemførelse af konkrete demonstrationsprojekter. Der arbejdes videre med formulering af en ansøgning om fase 2.

5. Energi i Væksten, Skive

Formålet med projektet er at skabe erhvervsvekst på baggrund af de igangværende og planlagte energiprojekter i Skive kommune. Det har været og er fortsat en stor udfordring for operatøren, Skiveegnens Erhvervs- og Turistcenter, at få koblet lokale virksomheder sammen med de igangværende energiprojekter.

I den forgangne periode er der dog sket en positiv udvikling i projektet, idet det bl.a. er lykkedes at få 4 lokale virksomheder involveret i produktudvikling i forhold til projektet "Innovation Fur", som er et ambitiøst udviklingsprojekt med den overordnede vision at demonstrere moderne teknologi og energirigtige løsninger. Desuden er der i tilknytning til forgasningsanlægget på Skive Fjernvarme etableret en gruppe af lokale virksomheder, som undersøger forretningsmulighederne i forhold til forgasningsteknologien.

6. Udvikling af Thyborøn Havn til udskibning og service af havmøller

Projektet har til formål at udvikle og positionere Thyborøn Havn og servicegruppen (virksomheder i tilknytning til havnen) til at forestå udskibnings- og serviceaktiviteter i forbindelse med havmølle projekter, som forventes iværksat ud for Thyborøn.

Projektaktiviteterne afvikles som planlagt, og der tilføjes løbende nye aktiviteter, som er relevante i forhold til det overordnede mål med udvælgelse af Thyborøn Havn som base for udskibnings- og servicehavn for

havmøller. Projektet er således godt på vej til at kunne præsentere en serviceklynge, som kan imødekomme kravene fra operatører og installatører af kystnære vindmølleparker ud for Thyborøn.

Sekretariatets vurdering

I foranstående programmer og projekter er der især sat fokus på udvikling og demonstration af teknologier og løsninger inden for vedvarende energi og andre cleantech områder. Vindmølleprogrammet indeholder også elementer heraf, men har tillige et bredere sigte, idet uddannelse og virksomhedsudvikling også indgår.

Vækstforum bidrager gennem initiativerne til at skabe grundlag for erhvervsvækst og nye arbejdspladser inden for et område med potentielt store vækstmuligheder på det globale marked.

Klima og forretningsudvikling

Resultatkontrakter med opfølgning

- [Challenge: Water \(tidl. Vand: Fra global udfordring til regional vækst\)](#)
- [Regionalt-statsligt Program for Grønne Forretningsmodeller](#)
- [Regionalt-statsligt initiativ for Grøn Industrisymbiose](#)

Status

Challenge:Water

Challenge: Water gennemføres i perioden medio 2012 -2014 og har til formål at øge den efterspørgsels- og markedsdrevne innovation på vandområdet med både et globalt og regionalt afsæt. Fokus er på, hvordan samarbejde mellem virksomheder samt samarbejde mellem virksomheder og globale kunder / de midtjyske kommuner kan løse globale og regionale vandudfordringer, skabe øget indtjening og bidrage til en styrket grøn profil hos regionens virksomheder og kommuner.

Ferskvandscentret, Silkeborg, er operatør og gennemfører projektet i samarbejde med eksterne projekteam med ekspertise inden for procesledelse, eksport og offentlig-privat samarbejde og vandfaglige områder.

Den regionale del: Ferskvandscentret og det eksterne konsulentteam har etableret projektgrupper med en række kommuner, forsyningselskaber og virksomheder. Projekterne slippes typisk, når et konkret samarbejde er etableret og der er skaffet finansiering til den videre projekt-udvikling ("Koncept-fabrik"). I den forløbne periode er der arbejdet med at understøtte projekterne. Bl.a. er ideer fra OPI-(Offentlig-Privat Innovation) forløb i Silkeborg indarbejdet i udbud om byggemodning; I LAR- (Lokal Afledning af Regnvand) projekt i Aarhus er der arbejdet med borgerinddragelse og virksomhedsinddragelse, f.eks. arbejder fem virksomhedsgrupper med at udvikle servicepakker til projektet; På Samsø arbejdes med visionsudvikling for lukkede, decentrale ressourcekredsløb.

Den globale del: Ferskvandscentret og det eksterne konsulentteam arbejder med at etablere udviklings-samarbejder mellem virksomheder om fælles koncepter til eksport. I den forløbne periode er der bl.a. arbejdet med at rekruttere flere virksomheder til at bakke op om Danish Water Technology House (DWTH) i Singapore og der er pt. 12 medlemsvirksomheder. DWTH åbnede i juni 2014.

Resultater

Challenge:Water

- Bl.a. etablering af OPI-forløb i Silkeborg, storskala LAR- projekt i Aarhus og energi-produktion i vandsektoren med forskellige forsyningselskaber samt udviklingssamarbejde på Samsø med et nu godkendt konceptforslag for lukkede, decentrale ressourcekredsløb.
- Bl.a. etableret markedsplatformen Danish Water Technology House (DWTH) i Singapore er etableret og officielt åbnet i juni 2014. Markedsplatformen skal støtte op om virksomhedernes afsætning af koncepter, produkter og ydelser på hele det Sydøstasiatiske marked. Industriens Fond har netop bevilget 7,9 mio. kr. til projektets fortsatte aktiviteter.

Sekretariatets vurdering

Det vurderes, at der er god fremdrift i aktiviteterne, både på den regionale og på den globale del. Dog spores en vis opbremsning i aktivitetsniveauet, da det er sværere at sætte nye, længerevarende aktiviteter i gang efterhånden som projektets afslutning nærmer sig.

Status

Grønne Forretningsmodeller

Program for Grønne Forretningsmodeller er en del af vækstpartnerskabsaftalen med regeringen og gennemføres i samarbejde med Erhvervsstyrelsen og regionerne. Programmet skal understøtte grøn omstilling i virksomhederne med forretningsmodeller, der både minimerer ressourceforbrug/påvirkning af miljøet og samtidig er økonomisk rentabel. Fase 1 finansieres af staten med tilskud på op til 250.000 kr. til udarbejdelse af skitse til forretningsmodel, mens fase 2 finansieres af regionerne med tilskud på op til 1 mio. kr. til udvikling og test af den grønne forretningsmodel. Programmet faciliteres af Deloitte, mens Væksthus Midtjylland er regional operatør.

Resultater

Grønne Forretningsmodeller

29 virksomheder har på landsplan deltaget i fase 1, heraf ni virksomheder fra Region Midtjylland, som blev gennemført i foråret 2014. Fase 1 blev afsluttet med præsentation af de forretningsplaner, som de ni virksomheder nu arbejder videre med i fase 2, som løber fra september 2014 til 4. kvartal 2015.

Sekretariatets vurdering

Projektet gennemføres som planlagt.

Status

Grøn Industrisymbiose

Region Midtjylland arbejder sammen med Erhvervsstyrelsen om at fremme Grønne Industrielle Symbiosesamarbejder mellem virksomheder i regionen. Væksthus Midtjylland har en koordinerende netværks- og procesfunktion i samarbejde med regionen, erhvervsstyrelsen og COWI.

COWI yder teknisk faglig bistand til virksomhederne i den konkrete dannelse af symbioser. Projektet startede medio maj 2014.

Resultater

Grøn Industrisymbiose

Siden projektstarten er der initieret en solid information om Grøn Industri Symbiose til både virksomheder, erhvervsfremme aktører og relevante samarbejdspartnere. Over 5000 virksomheder har modtaget information om Grøn Industri Symbiose, seminarer med virksomheder er afholdt og en række erhvervsråd og kommuner er blevet kontaktet og har modtaget "one-pager" materiale og links til hjemmesiden med informationer og cases om Grøn Industri Symbiose.

Konkret er der udarbejdet en bruttoliste 100 virksomheder som er ved at blive kontaktet med henblik på et ressourceetjek, hvor det både er COWI og Væksthus Midtjylland som kontakter virksomhederne. Pr. 1. september er de første 40 virksomheder kontaktet og lagt ind i Erhvervsstyrelsens database. Der er dialog med 4x2 virksomheder om symbioser, som der arbejdes med at få formaliseret.

Målet er at gennemføre 150 ressourceetjek i Region Midtjylland og etablere 35 industri symbioser inden udgangen af 2015.

Sekretariatets vurdering

Sekretariatet vurderer, at projektet har god fremdrift.

Fødevarer

Status og samlet vurdering for indsatsområdet

Fødevarsatsningen "Klog hverdagsmad" har siden 2010 gennemført en lang række erhvervsudviklingsaktiviteter i samarbejde med aktører for hele fødevarerektorens værdisystem, såvel virksomheder som viden-, uddannelses- og brancheorganisationer.

Det overordnede formål med satsningen er at skabe vækst og regionale arbejdspladser ved at understøtte og videreudvikle fødevarerhvervets innovationskapacitet. Der er således store potentialer i nytænkning af produkter, processer, forretningsområder, forretningsmodeller og samarbejdsrelationer – med sigte på et nærmest umætteligt globalt marked, som efterspørger sikre og sunde fødevarer.

Satsningens hovedaktivitet har indtil nu været at opbygge et innovationsmiljø, hvor det er let og overskueligt for fødevarer virksomheder at få hjælp til at få løst konkrete innovationsudfordringer. Satsningens hovedoperatør, Future Food Innovation, har i samarbejde med en lang række regionale, nationale og internationale aktører siden 2010 fået samlet og udviklet et stærkt fagligt udviklingsmiljø i Region Midtjylland, hvor virksomheder kan få hurtig innovationshjælp uden først at skulle sætte sig ind i en masse ordninger. Future Food Innovation tilbyder bl.a. matchmaking med videninstitutioner, relevante samarbejdspartnere og støtteordninger, tæt samarbejde mellem virksomheder og uddannelsesinstitutioner om at løse konkrete kompetencebehov og direkte støtte til særligt nyskabende innovationsprojekter.

I opfølgelsesperioden har især to aktiviteter været i centrum: For det første betyder overgangen til en ny strukturfondsperiode, at mange projekter pt. er i en afslutningsfase og i gang med evalueringer af indsatsen. Eksempelvis har Future Food Innovation fået en meget positiv evaluering af Differentieringspuljen, der tilbyder støtte til innovationsprojekter i samarbejder mellem virksomheder og videninstitutioner.

For det andet er en række tiltag sat i gang med henblik på fødevarsatsningens fremadrettede indsats. Med de seneste vækstpartnerskabsaftaler sættes der stigende fokus på Region Midtjyllands særlige rolle på fødevarerområdet, hvilket reelt set betyder, at fødevarsatsningen på flere områder udvikler sig mod et regionalt forankret nationalt initiativ. Etablering af Danish Food Cluster og det stadig tættere samarbejde med andre regioner, herunder i det vstdanske samarbejde, er eksempler på, at fødevarsatsningen rækker langt ud over ud over regionens grænser.

Op imod 2000 fødevarer virksomheder har til dato deltaget i fødevarsatsningens forskellige aktiviteter, eksempelvis igennem Future Food Innovation, regionale fødevarer netværk, innovationspuljeprojekter, klyngeprojektet Konsumfisk, Foodbest og Danish Food Cluster.

Initiativer inden for Fødevarer

- Øget værdiskabelse i fødevarer produktionen
- Fødevarerhvervets kompetencebehov

Øget værdiskabelse i fødevarer produktionen

Resultatkontrakter med opfølgning

- [Future Food Innovation – etablering af et innovationsmiljø for fødevarer \(2009-2014\)](#)
- [Danish Food Cluster](#) (ny)
- [Food Universe](#)
- [Foodbest - towards a Food4Future KIC](#)
- [Madlandet i Vest](#)
- [Smagen i Centrum](#)
- [Smag på Landskabet](#)
- [Østjyllands Spisekammer](#)
- [Vestkystens Fiskeriklynge – Konsumfisk](#)

- [Ready to cook – Lav din livret](#) (Slutrapportering)

Status

Future Food Innovation – etablering af et innovationsmiljø for fødevarer

Innovationsmiljøet Future Food Innovation (FFI) har eksisteret i snart fem år, de sidste 2 år som en forlængelse og merbevilling fra Vækstforum på baggrund af en positiv midtvejsevaluering i 2012. Forlængelsen og merbevillingen har givet mulighed for at styrke og fortsætte de igangsatte aktiviteter, herunder ikke mindst aktiviteterne under Differentieringspuljen. Desuden har FFI på baggrund af Region Midtjyllands analyse af uddannelses- og kompetencebehov i fødevarevirksomheder iværksat en række udviklingsaktiviteter omkring innovationssamarbejder mellem fødevarevirksomheder og uddannelsesinstitutioner. Blandt de mange aktiviteter og resultater i perioden kan bl.a. fremhæves:

- Facilitering og afprøvning af forskellige typer innovationssamarbejder mellem fødevarevirksomheder og uddannelsesinstitutioner: Forskelligheden vedrører varighed af samarbejderne, uddannelsesniveau og institutioner (fra kok til ph.d.-studerende, erhvervsakademier, tekniske skoler, professionshøjskoler, universiteter) samt emner for samarbejdet (idéudvikling, energioptimering, automatisering, udvikling af nye produkter effektivisering i produktionen).
- Kontakt til 92 virksomheder i perioden som har resulteret i enten ny viden, nye kompetencer eller midler til udvikling af virksomheden.
- Evaluering af de 22 projekter der er gennemført med støtte fra FFI's differentieringspulje. Evalueringen, der er gennemført af LB Analyse, viser at 18-19 af de 22 projekter kan forventes at føre til væsentlige effekter. "Det er efter vores vurdering en meget høj hitrate, der vidner om en kvalificeret screeningsproces. Der er i de fleste tilfælde tale om meget ambitiøse projekter, der potentielt kan føre til meget høj omsætning og deraf følgende indtjening og beskæftigelse."
- Afholdelse af European Food Venture Forum 3. - 4. september 2014. Arrangementet tiltrak det største antal deltagende virksomheder i arrangementets historie: i alt 34. Venture kapital selskaber tog kontakt til nogle af virksomhederne forud for eventen, hvilket aldrig er sket før og der er flere forhandlinger i gang end de tidligere år.

FFI har af Erhvervsstyrelsen fået godkendt at forlænge til marts 2015. Initiativet forløber som forventet.

Danish Food Cluster

Region Midtjylland medfinansierer i samarbejde med Arla, Landbrug & Fødevarer, Aarhus Universitet og Aarhus Kommune etablering af en formel klyngeorganisation omkring en samlet dansk fødevarerklynge under titlen Danish Food Cluster (DFC). Etableringsperioden er 1. januar 2014 til 31. december 2015, hvorefter klyngeorganisationen vil være medlems- og aktivitetsfinansieret. De fem partnere har alle indskudt et opstartsbidrag.

Aktiviteterne i opgørelsesperioden har omfattet organisering, medlemshvervning, afholdelse og deltagelse i konferencer, udarbejdelse af kommunikationsmateriale samt formidling med henblik på samarbejde både nationalt og internationalt.

Medlemskredsen er på nuværende tidspunkt 125, hvor målsætningen over 2 år var 80. Alle mål for perioden er overholdt, idet DFC i perioden har afholdt 3 nationale events, haft kontakt til mere end 15 danske ambassader. DFC har desuden skabt synlighed på en messe og planlagt to fremstød mere. Endvidere har DFC opnået presseomtale i nationale medier 5 gange og distribueret sin profileringspublikation til mere end 50 internationale virksomheder og organisationer.

Samlet set er DFC foran tidsplanen, idet alle mål for 2014 allerede er opfyldt. Der er fortsat momentum i den videre udvikling, og budgettet overholdes.

Foodbest – towards a Food4Future KIC

Foodbest er et dansk/svensk konsortium, der arbejder for at få etableret et stærkt europæisk partnerskab mhp. at få tiltrukket en fødevarer-KIC (Knowledge and Innovation Community). KIC's udbydes af EU som tematiserede tværnationale innovationsnetværk med budgetter på op til 150 mio. EUR om året. Det forventes, at Kommissionen udbyder en KIC med fokus på fødevarer i 2016, og Region Midtjylland er gået ind som

partner i Foodbest-samarbejdet med henblik på at sikre de regionale virksomheder og forskningsinstitutioner en stærk position i den fremtidige Food4Future KIC. Region Midtjylland indtrådte i samarbejdet i 2012 med en regional bevilling, som løber indtil udgangen af 2016.

I opgørelsesperioden har Foodbest især arbejdet på to fronter: For det første er der blevet arbejdet målrettet for at fastholde og styrke fødevarer virksomhedernes opbakning i den dansk-svenske region såvel som på europæisk niveau (KIC-processen er meget lang, og længere end forventet!). På dansk side har der været gennemført corepartnermøder med centrale virksomheder og universiteter. På europæisk plan er der i perioden etableret et Industry Forum med deltagelse af 4-5 toneangivende virksomheder fra hver "node" (partnerregioner). Fra Region Midtjylland deltager Arla Foods og Danish Crown som repræsentant for den dansk-svenske "node". Et andet fokusområde har været etablering et dansk-svensk samarbejde mellem regioner og erhvervsfremmeaktører om at udarbejde en model for, hvordan små og mellemstore virksomheder kan få let og smidig adgang til deltagelse i en fremtidig fødevarer KIC.

Projektet forløber som forventet. Dog er bevillingsperioden blevet forlænget til udgangen af 2016, da EU Kommissionens call først kommer i 2016 og ikke som forventet i 2014. Der er derfor udarbejdet en ny resultatkontrakt, hvor de oprindelige resultatmål er videreført – dog over en længere periode. Samtidig er operatøren til denne opfølgning blevet bedt om at levere en redegørelse for projektets finansieringssituation, da det trækker ud med bl.a. udbetaling af Interreg-bevillinger helt tilbage fra 2012 og 2013. Redegørelsen er vedlagt resultatkontraktopfølgningen som bilag.

Food Universe

Projektet er et forprojekt til etablering af Food Universe - et nationalt eksperimentarium og udstillingsvindue for fødevarer. Under forprojektet sandsynliggøres en udviklingsplan for etablering og forretningsmodel for den efterfølgende drift.

Food Universe skal bestå af en række dynamiske innovationsværksteder, hvor helt nye tiltag kan testes i 'state of the art' faciliteter, der enkeltvis repræsenterer et segment i fødevarerkæden, og som sammensat vil kunne dække en fødevarerkædebetraktning. Innovationsværkstederne vil være et åbent mødested, hvor fødevarerklængens hovedinteressenter, iværksættere, SMV'ere, forskere, studerende, forbrugere og etablerede virksomheder og detailhandel m.fl. kan byde ind med viden, ideer og løsninger. Konceptudviklingen gennemføres i perioden 1. januar 2013 til 31. december 2014.

Aktiviteterne i perioden har omfattet arbejde med at færdiggøre konceptet med beskrivelse af realiserbare faciliteter, funktionsmåde og behovsdækning, som ikke kan opnås i dag. Endvidere er arbejdet med at beskrive en forretningsmodel, der sikrer øget værdiskabelse blandt brugere, samt udarbejdelse af en finansieringsplan for både etablering og drift.

Konceptudviklingen mangler udvælgelse af de 2-3 infrastrukturelle enheder, og anses derfor at være 95 % færdigt. Forretningsmodellen følger konceptudviklingen, planen for finansiering er lagt og beskrives endeligt i den næste fase. Food Universe vil blive virksomhedsdrevet, og budgetter fremlægges til virksomheder i sidste kvartal 2014. Aktiviteten anses på nuværende tidspunkt for at være 50 % færdig.

Projektet følger planen og forventes afsluttet ved årets udgang.

4 netværksprojekter under regionens og kommunernes Grøn Vækst-pulje: "Madlandet i Vest", "Smagen i Centrum", "Smag på Landskabet" og "Østjyllands Spisekammer"

"Madlandet i vest"-projektet (dækkende Ringkøbing-Skjern, Holstebro, Lemvig og Struer kommuner). 1. marts 2012 – 2. november 2014.

Projektet er netop slutafrapporteret. Projektet har styrket fødevarer-netværket "Regional Madkultur Vestjylland" gennem en række udviklingsaktiviteter, der har givet netværkets medlemmer øget omsætning og styrket markedsføring gennem positivt og større kendskab til fødevarer i Vestjylland hos forbrugerne. Virksomhederne har fået flere samarbejdsflader, nye værktøjer og faglig sparring. Projektet har afprøvet samarbejder om smagsoplevelser på events og fødevareruter, og projektets resultater er overleveret til foreningen "Regional Madkultur Vestjylland", hvor forankringen af de allerede afviklede udviklingsaktiviteter er sikret inden projektets afslutning.

"Madlandet i vest" har i sine udviklingsprojekter og events haft deltagelse af i alt 120 fødevarer virksomheder – halvdelen langt mere end én gang. Der er mellem virksomhederne udviklet og afprøvet nye samarbejder, produkter, opskrifter, retter, udstyr, en kogebog (1. oplag er udsolgt), gavekasser, gavekort. Koncepter for bl.a. sommerhuskasser og fødevareruter, der skal styrke smagsoplevelserne i den vestjyske turisme, er endvidere udviklet og afprøvet. Disse netværks- og udviklingsaktiviteter har samlet resulteret i et langt stærkere og mere sammenknyttet fødevarer netværk "Regional Madkultur Vestjylland" med et større og bredere kundegrundlag.

"Madlandet i vest" har skabt mindst 36 nye arbejdspladser på to år, viser en evaluering. 78 % af netværkets adspurgte virksomheder har oplevet vækst som følge af projektet, og 72 % har øget overskuddet. 80 % mener, at "Madlandet i vest" har bidraget til at synliggøre og øge kendskabet til vestjyske produkter og vestjysk madkultur. 64 % mener, at det har tiltrukket turister til området. 74 % mener, at det har bidraget til at udvikle Vestjylland som kulinarisk destination.

"Smagen i Centrum" (dækkende Viborg, Silkeborg og Herning kommuner). 1. januar 2013 – 4. december 2014.

Projektet arbejder med kompetenceudviklings- og netværksaktiviteter. Projektet har som ambition at udvikle og løfte fødevarer virksomhederne fra det lokale niveau til et mere vækstorienteret regionalt/tværkommunalt niveau. Det er fortsat vanskeligt for projektet at rekruttere virksomheder med sådanne vækstambitioner.

Siden marts 2014 har netværket derfor arbejdet mere med fælles markedsføring og fokus på nye afsætningskanaler samt kompetenceudviklingsforløb. Dette forventes udmøntet i netværkets deltagelse på Food Festival den 5. – 7. september 2014. Udover en fælles stand på festivalen deltager netværket også i planlægningen af et 'Kantine – og afsætningsseminar' målrettet kantine- og køkkenledere primært i Region Midtjylland. Et seminar, der skal give målgruppen inspiration til at bruge lokale råvarer og give netværkets virksomheder nye afsætningskanaler for deres produkter.

"Smagen i Centrum" har i sine hidtidige 8 kompetence- og netværksaktiviteter haft deltagelse af knap 60 virksomheder – mange flere gange. De deltagende virksomheder har i flere tilfælde oprettet leverandørkæder internt imellem hinanden. Synligheden af de lokale og regionale fødevarer er styrket, og der er indledt samarbejder, som vil eksponere dette yderligere.

Netværket arbejder i denne periode desuden på i løbet af efteråret at arrangere endnu et seminar med titlen 'Innovation i praksis' og en studietur til Tyskland. De tre øvrige netværks medlemmer inviteres også med til disse arrangementer.

"Smag på Landskabet" (dækkende Ringkøbing-Skjern, Holstebro, Skive og Randers kommuner). 6. december 2012 – 6. december 2014.

Projektet har maj-oktober/november 2013 og 2014 haft dyr på græs på 14 arealer, hvor arealerne overvåges, og kødet fra kvæget analyseres/anvendes til videre forarbejdning. Der arbejdes med udvikling af samlet koncept fra jord til bord for håndtering og mærkning af naturkødet, og udkast til kriterier igennem hele værdikæden har været under test. Sideløbende arbejdes med kødkvalitet, smag og udskæringer i såvel laboratorium, kemisk og hos sensoriske dommere, som i workshops med slagtermestre, restauratører, detailed mv. Det har vist sig som en stor opgave at samle deltagere fra kødbranchen nok til afholdelse af netværks- og udviklingsaktiviteter vedr. kødforædlingen.

Siden marts 2014 har netværket arbejdet målrettet med konceptudviklingen, afsætningen og formidling af de afviklede tests. Endvidere har fokus i perioden været på at få dannet en forening mhp. forankring af netværket. Der er således planlagt stiftende generalforsamling medio september 2014. Også dette netværk planlægger deltagelse i Food Festival 2014 og er medarrangør på ovennævnte inspirationsseminar for kantine- og køkkenledere.

"Smagen af Landskabet" har fået dokumentation for de smags- og sundhedskarakteristika, som kendetegner kød fra kvæg, der har afgræsset naturarealer. Kødudkæringer er blevet afprøvet, som skal inspirere til udnyttelse af de kødstykker, som traditionelt er sværest at sælge. Der er udviklet nye opskrifter, der håndterer og fremhæver naturkøds karakteristika. Der er kommet gang i afsætningen af kødet.

Ved resultatkontraktopfølgning pr. 1. september 2014 er anmodet om og bevilliget forlængelse til 31. marts 2015 med uændret budget.

"Østjyllands Spisekammer" (dækkende Randers, Norddjurs, Syddjurs, Favrskov, Aarhus, Samsø, Skanderborg, Silkeborg, Odder, Horsens kommuner). 1. juli 2013 – 30. juni 2015.

Projektet er godt i gang med udviklings- og netværksaktiviteter for fødevarerhvervsaktiverne i de 10 kommuner, som skal bidrage til innovation og udvikling af nye produkter og forarbejdningsprocesser. Der er allerede fuld gang i aktivering af virksomhedernes egne produkter og storytelling af Dansk Landbrugsmuseums viden om gamle opskrifter, racer og sorter relateret til Østjylland, som forsøges tilrettet til moderne brug.

Siden marts 2014 er der arbejdet med forberedelse af deltagelse på events i kommende periode, hvor der bl.a. skal udvikles nye fødevarerprodukter i tæt dialog med publikum. Netværket har ligeledes arbejdet med planlægning af deltagelse på årets Food Festival og er ligeledes medarrangør på ovennævnte inspirationsseminar for kantine- og køkkenledere. Netværket planlægger ligeledes på årets Food Festival at være medarrangør på paneldebatten og fødevarerøpmødet 'Global Challenges – Local Solutions. Kan Danmark hjælpe med at løse klodens fødevarerkrise?' Netværket har i perioden også haft fokus på den fremadrettede forankring og er her bl.a. i dialog med netværket 'Smag på Landskabet' om inspiration til netop dette punkt.

"Østjyllands Spisekammer" har tilknyttet 3-5 virksomheder pr. deltagende kommune, i alt mere end 70 virksomheder har deltaget i aktiviteter – mange flere gange. Nye produkter er kommet på markedet på basis af gamle sorter og opskrifter. Nye forretningsmodeller, afsætningskanaler og samarbejder er udviklet og indgået imellem netværkets deltagere.

Siden juli 2014 har en facilitator været tilknyttet de fire netværk. Facilitators opgave er fokuseret omkring:

- Opsamling af effekter/status
- Forankring og organisering
- Indspil til fremtidig handlingsplan

Facilitators rapport ligger klar ultimo november 2014. De 4 netværksprojekter forløber som forventet dog med nogen variation i hvor langt, de er nået i forhold til inddragelse af virksomheder og forankring.

Vestkystens Fiskeriklynge – Konsumfisk

Projektperiode: 1. januar 2012 – 31. december 2014.

I projektet har fiskeriets aktører i hhv. Thyborøn, Hvide Sande og Thorsminde taget det afgørende skridt i forhold til at få etableret et formelt og økonomisk forpligtende klyngesamarbejde med henblik på at sikre og udvikle fiskerierhvervet i regionen. Projektet har, udover at arbejde med netværksdannelse, organisering og finansiering, arbejdet med udvikling af innovationspraksis og -kompetencer for klyngen.

Siden marts 2014 har projektet haft fokus på forankring af resultaterne fra projektets udviklingsprojekter hos klyngemedlemmerne. Klyngens styregruppe har juni 2014 besluttet at fortsætte samarbejdet i Konsumfisk udelukkende med finansiering fra klyngeaktørerne selv i ny treårig periode efter udløb af dette projekt ved udgangen af 2014. Fokus skal fortsat massivt være på kvalitet! Endvidere på udvikling af råvarerne, afsætningsfremme samt dialog og netværk.

Konsumfisk har gennemført udviklingsprojekterne "Fisk til fjerne destinationer", "Hesterejer", "Vestkystens Fiskepakke" og diverse netværksaktiviteter og innovationsforløb. Konsumfisk deltager i mange nationale udviklingsarbejder. Herunder har Konsumfisk siden foråret aktivt deltaget i de vstdanske regioners identifikation af de vigtigste udfordringer for fiskerisektoren og hertil knyttede indsatser og projekter. Endvidere har Danmarks Fiskeriforening Producent Organisation ønsket/opfordret til en udbredelse af Konsumfisk-grupper til resten af Danmark ved at etablere lignende klyngesamarbejder til øvrige områder af landet, der bygger videre på de gode erfaringer, som er opnået imellem Thyborøn, Thorsminde og Hvide Sande.

Ready to Cook

Undervejs har projektet ændret titel til "Lav din livret". Projektet er gennemført i perioden 1. juli 2012 til 1. marts 2014. Projektets formål var at udvikle og teste en række komponentbaserede, sunde måltider til ældre

i et offentlig-privat udviklingspartnerskab, der samtidig skulle sikre mere aktiv involvering af de ældre i færdig-tilberedningen af maden fra madserviceordningerne. Projektet er gennemført i samarbejde med bl.a. Viborg, Holstebro, Randers, Favrskov og Ringkøbing-Skjern kommuner.

Der foreligger nu en afsluttende rapport om projektets resultater og effekter. I alt er der udviklet 12 komponenter til måltider i projektet, som testet på en udvalgt brugergruppe. På baggrund af brugerstudier hos de ældre er der udviklet personasprofiler og opbygget viden om målgruppen. Der er udviklet og testet en prototype på et IT-bestillingssystem tilpasset de ældres behov og ønsker (ipad og mobil). Projektet har resulteret i ny inspiration til både madserviceleverandører og fødevarer virksomheder, herunder er der opnået nyttig erfaring med og kompetencer inden for innovationsprocesser. Projektets deltagere omfatter bl.a. madserviceleverandører i fire kommuner, derudover har en kommune sluttet sig til i løbet af projektet, 4 fødevarerproducenter (kød, fjerkræ, grønt) en kro, IT og grafiske virksomheder. VIFU har været projektleder og konsulentfirmaet NyX har fungeret som faglig konsulent og procesholder.

Projektet er forløbet tilfredsstillende, og der er nu sonderinger i gang med henblik på at videreudvikle og implementere koncepterne gennem deltagelse i et EU Horizon 2020-projekt.

Sekretariatets vurdering

Initiativet forløber som forventet. Der er i stigende grad indikationer og konkrete eksempler på, at fødevarer-satsningens organisering og virkemidler – innovationsmiljøet - skaber merværdi for fødevarer virksomhederne, hvilket har skabt stor interesse for samarbejde fra erhvervsfremmeaktører og myndigheder ud over regions grænser.

Fødevarer erhvervets kompetencebehov

Resultatkontrakter med opfølgning

- Future Food Innovation – etablering af et innovationsmiljø for fødevarer (2009-2014)

Status

Future Food Innovation (FFI) har i perioden været operatør for indsatsen med udvikling af afprøvning af forskellige former for innovationssamarbejder mellem fødevarer virksomheder og uddannelsesinstitutioner. Indsatsen har afsæet i Region Midtjyllands analyse af uddannelses- og kompetencebehov inden for fødevarer erhvervet.

Målet er at facilitere og afprøve nye samarbejdsformer mellem fødevarer virksomheder og uddannelsesinstitutioner med henblik på udvikling af erhvervets innovationskompetencer. Resultaterne og læringen fra arbejdet videreføres og implementeres i samarbejde med relevante aktører og ministerier i den kommende periode.

FFI har på den baggrund i halvårsperioden faciliteret følgende innovationssamarbejder:

- 1 dags innovationscamp mellem 12 ph.d.-studerende fra AU (Business and Social Sciences og Science and Technology) og 3 virksomheder (Arla Foods, DuPont A/S og KMC A/S) om udvikling af løsninger på problemstillinger relateret til produktion af fremtidens sunde og bæredygtige fødevarer.
- En innovationscamp over 3 dage mellem 40 studerende fra VIA UC (6. semester studerende - ernæring og sundhed) og 3 virksomheder (Agger Foods, Original Chia, Woodshade Organics ApS) om udvikling af nye produkter og koncepter.
- 3 måneders udviklingsforløb mellem 12 studerende fra Erhvervsakademi Midtvest (produktionsteknologi) og 1 virksomhed (Jensens Køkken A/S) om idéer og forslag til effektiviseringer i produktionen.
- 3 måneders udviklingsforløb mellem 12 studerende fra Via UC (dept. Ofg mechanical engineering) og 1 virksomhed (Woodshade Organics ApS) om energioptimering og automatisering.
- 4 dages innovationsforløb (AgroTech Challenge "From Waste2Value") med 3 primærproducenter inden for grønt med et stort spild (Tvedemose Champignon, Gl. Estrup Gartneri, Skyttes Gartneri), 2

kantiner (Studenterhusfonden AU og Jyske Banks kantiner), 1 grossist (AB Catering) og 21 studerende fra AU, VIA UC, Aarhus Ingeniørhøjskolen, Arkitektskolen Aarhus, CBS, Metropol København, UC Syddanmark, KU, AAU og UCSJ Sorø. Vinderidé: Forvandling af 700 kg champignonspild ugentligt til unikt umami-produkt til afsætning i storkøkkener.

- Faglig studietur "Food Boost tur" med besøg på virksomheder og institutioner på Sjælland, Fyn og i Jylland. I alt 43 deltagere – herunder 22 virksomheder og en række uddannelsesinstitutioner og organisationer.

To af innovationssamarbejderne brugte Food Festival som ramme om test af smagen på forskellige produkter.

FFI opsamler og bearbejder pt. læring og resultater fra de mange innovationssamarbejder i en rapport. I den forbindelse afholdes der senere på efteråret en workshop med stakeholders omkring den ovennævnte uddannelses- og kompetenceanalyse. Her forventes input til anbefalinger til det fremadrettede arbejde omkring facilitering af innovationssamarbejde mellem fødevarer virksomheder og uddannelsesinstitutioner.

Sekretariatets vurdering

Initiativet forløber som forventet.

Velfærdsinnovation

Status og samlet vurdering for indsatsområdet

Region Midtjylland har gode forudsætninger for at udvikle en potent sundhedsklynge. En stærk sundhedsforskning og universitetsstyrker inden for ingeniørvidenskab, nanoteknologi, datalogi, materialer m.m. Et godt behandlingssystem og en vis kritisk masse og styrker inden for relaterede erhverv, hvorfra man kan rekruttere ledere og forretningsudviklere.

Indsatsen inden for Velfærdsinnovation omfatter initiativet "Forretningsudvikling gennem sundhedsinnovation", med Fonden MTIC som operatør, det tværregionale projekt "OPI-Lab", og platformen INNO-X Healthcare med Fonden MTIC, Aarhus Universitet, VIA og Region Midtjylland(AUH) som hovedaktører.

Vækstforum har, på baggrund af evalueringer af indsatsen, taget initiativ til at involvere de regionale parter på sundhedsområdet for at etablere et midtjysk partnerskab for sundhedsklyngens udvikling. Formålet er at stifte en fond til at udvikle økosystemet for sundhedsinnovation.

Fonden skal sætte en fælles vision og retning for det videre arbejde, og være med til at sikre sammenhæng, samarbejde og kritisk masse i aktørernes indsats og ydelser. Partnerkredsen, der skal sikre grundbevilling i fonden bliver kommuner, region, universitet og private investorer. Det forventes at der nedsættes en bestyrelse for partnerskabet i første halvdel af 2015.

Det er hensigten at Fonden MTIC, og de opbyggede kompetencer, netværk og viden, skal videreføres i partnerskabet. Dermed også erfaringerne med OPI, virksomhedsnetværk, kompetenceudviklingsforløb fra indsatsområdet.

På OPI området internt i regionen samarbejder Regional Udvikling med Indkøb & Medicoteknik. Arbejdet har resulteret i en ny dialogbaseret udbudsproces, som vil blive afprøvet i piloter under den nye regionale strategi for intelligent offentligt indkøb. Formålet er at give bedre muligheder for at offentlige indkøb fremmer salget og udviklingen af innovative produkter til gavn for sundhedsvæsen og det private erhvervsliv.

Initiativer inden for Velfærdsinnovation

- [Forretningsudvikling gennem sundhedsinnovation](#)
- [OPI-lab](#)
- [INNO-X Healthcare](#)

Forretningsudvikling gennem sundhedsinnovation

Resultatkontrakter med opfølgning

Status

Formålet med initiativet "Forretningsudvikling gennem sundhedsinnovation" er at fremme forretningsudvikling inden for markedet for produkter og services inden for sundhedssektoren, samt at forbedre rammerne for offentlige private innovationssamarbejder. Initiativet skal styrke virksomheders muligheder for at udvikle nye, konkurrencedygtige produkter og koncepter, og fremme deres chance for at nå (det globale) markedet.

MTIC har fortsat mange projekter, som kører, både på virksomhedssiden og på hospitalssiden. Der forsøges i højere grad at arbejde på tværs af sektorerne og på tværs af hospitalerne. Og i flere og flere tilfælde lykkes det, og produkter og ideer testes flere steder, inden en tidlig projektudvikling igangsættes.

MTICs arbejde med OPI på hospitalerne er blevet evalueret (IRIS Group, juli 2014). Evalueringen viser, at MTIC har fundet en brugbar universel model for OPI, men at der ikke er en enkelt model for implementering.

gen af denne. Evalueringen peger også på at erhvervssamarbejde skal tænkes mere strategisk ind i hospitalernes drift, hvis et uudnyttet potentiale skal indfries. Dette arbejdes der aktivt med at få indarbejdet.

I forhold til virksomhedsprojekterne i regi af MTIC fokuseres på de projekter, som allerede har fået godkendt finansiering af specialsthjælp via MTIC's bestyrelse, så projekterne kan afsluttes inden 31. december 2014, hvor EU bevillingen udløber.

OPI-Lab "Laboratorium for offentlig-privat innovation og velfærdsteknologi" har udviklet OPI-guide, der nu er i drift. Der er foretaget en slutevaluering af projektet (COWI, september 2014). Denne evaluering peger på at guiden mangler et større fokus på de private virksomheders udfordringer, og henvisninger til videns- og erfaringsgrundlag med opi-arbejde, der rækker udover projektets egne.

Det forhandles i øjeblikket på tværregionalt niveau om OPI-guidens forankring i fremtiden. Projektet er forlænget til oktober 2014.

INNO-X Healthcare er et interdisciplinært forsknings- og innovationsuddannelses initiativ i samarbejde med Aarhus Universitet, Aarhus Universitetshospital, VIA og MTIC. Det første hold BioMedical Design fellows er dimitteret, og arbejder videre i samarbejde med INNO-X omkring at opnå proof-of-idea og patentering. Andet hold fellows er startet. Derudover er der etableret et internationalt samarbejde omkring et ph.d studie. Platformen har desuden fået etableret en behovsdatabase med identificerede kliniske behov, og er påbegyndt at kvalificere denne til brug af virksomheder.

Det centrale for INNO-X Healthcares aktiviteter er at sikre markedsrelevant, behovsdrevet innovation, forsknings- og udviklingsarbejde inden for medico- og velfærdsteknologi. Derudover handler initiativet om at tilføre sundhedsvæsnen i Region Midtjylland ny viden og nye kompetencer i erhvervsrettet sundhedsinnovation og produktudvikling.

Resultater

- MTIC har i perioden afholdt to kompetencegivende forløb. Derudover har MTIC afholdt workshops og bidraget til workshops, der kan hjælpe virksomheder ind på hospitalerne.
- Siden 1. marts 2014 er der ydet indledende sparring til 38 nye projekter. I alt er der for øjeblikket 41 aktive projekter, hvor der ydes sparring og vejledning.
- MTIC deltager i to nationale innovationsnetværk, disse omhandler home care og medicoteknik. Det er henholdsvis Welfare Tech og Medico Innovation, der er lead.
- MTIC er involveret i en mængde projekter ude på hospitalerne, herunder også tværsektorielle projekter (bl.a. med Horsens og Aarhus Kommune).
- MTIC arbejder med hospitalerne om udmøntning eller udarbejdelse af en innovationsstrategi/ koncepter i et tæt samarbejde med hospitalsledelserne.

- Der er blevet foretaget en evaluering af MTICs arbejde med OPI uden på hospitalerne. Evalueringen påviser en stor værdiskabelse både hos den offentlige og den private side.
- OPI-Lab har fået foretaget en slutevaluering.

- Under OPI-Lab er der udviklet en prototype på et effektmålingsværktøj til brug i OPI-projekter, og andre værktøjer til arbejdet med OPI. Se mere på www.opiguide.dk

- INNO-X Healthcare har igangsat anden runde af BioMedical Design uddannelsen. Se www.innox.au.dk
- Tre BioMedical Design fellows fra 1. årgang har været med til 1st European BioMedical Investors' Day i Barcelona for at vise deres løsninger.
- Der er etableret samarbejde med Stanford (USA), Galway (Irland), BioCat (Spanien) og Karolinska (Sverige) omkring ph.d. studie i behovet for innovationskompetencer i sundhedssektoren.

- Behovsdatabase (bestående af behov identificerede i klinikken af BioMedical fellows) er færdig i sin første version. Der har været efterspørgsel fra fire internationale Biodesign-programmer om at få adgang til at bruge databasen.

Sekretariatets vurdering

Baseret på evalueringer og opfølgninger af indsatsen, er vurderingen, at der er fremdrift i etableringen af et økosystem for sundhedsinnovation, der på bedste vis sikre en forretningsudvikling på området – både med erhvervsøkonomiske og sundhedsøkonomiske resultater. Virksomhederne føler, at den vejledning, de har modtaget, har givet dem et kompetenceløft og styrket virksomhedernes konkurrencekraft og professionalisme, og at de har en klar forventning om, at det vil give dem mærkbare effekter på salg og omsætning – effekter der er ved at blive indløst. Ligeledes er det regionens vurdering, at der er skabt et stort skridt i den rette retning i at få organiseret samarbejder mellem klinik, forskning og erhverv samt på tværs af sektorer. Men der er stadig udfordringer før innovationsfremmesystemet omkring sundhedsinnovation bliver til en effektiv, sammenhængende og integreret del af de involverede sektorer og aktørers portefølje. Dette ses fx i forhold til indkøb, eksport og samarbejde på tværs af aktørerne.

Turisme

Status og samlet vurdering for indsatsområdet

Vækstforum vedtog i marts 2011 "Handlingsplan 2015 – Ny VÆKST i turismen i Region Midtjylland", der fastlægger rammerne for Vækstforums ønske om at gennemføre en strategisk udviklingsindsats inden for turismen. Målet er at skabe en markant vækst i turisterhvervet. Udmøntningen af handlingsplanen er i fuld gang.

Projekterne Business Relations+ MARKET i henholdsvis Herning og Aarhus har til formål at skabe vækst gennem øget erhvervsturisme til Midtjylland. Især Aarhus har oplevet en stor vækst i antal overnatninger i perioden 2011-2013 (16.9 %). Herning har ikke haft samme vækst, og generelt er messe-området udfordret. Det er dog tydeligt, at der hvor projektet har gjort en indsats, har den virket.

Formålet med projekterne Stærke Feriesteder Øst (projekterne Djursland – Vækst gennem oplevelser og Oplevelsesudvikling langs kysterne på Djursland), Stærke Feriesteder Vest (projekterne Oplevelsesudvikling ved Ringkøbing Fjord og Skjern Å Naturturisme) er at skabe vækst og nye arbejdspladser – blandt andet gennem kvalitets- og produktudvikling og mersalg.

De tre mersalgsprojekter Limfjorden, Hærvejen og Gudenåen er generelt forsinket. Projekterne var oprindeligt planlagt til at slutte i efteråret 2014, men alle tre projekter har søgt om projektførlængelse frem til udgangen af 1. halvår 2015.

Handlingsplanen bliver også udmøntet via to socialfondsprojekter – "Det professionelle turisterhverv" og "Rethink 2017 – Kultur, Begivenheder og Oplevelser" og det tværregionale projekt "Oplevelsesbaseret Kystturisme" (Videncenter for Kystturisme) som er medfinansieret af den konkurrenceudsatte pulje (EU's Regionalfond).

Midtjysk Turisme er operatør for den regionale turismefremmeindsats. Den regionale turismeoperatør skal aktivt medvirke til at fremme turismen i Region Midtjylland gennem udvikling, koordinering og gennemførelse af den konkrete indsats inden for "Ny VÆKST i turismen" – og dermed skabe en regional forankring af den lokale turismefremmeindsats.

I januar 2014 satte Region Midtjylland en større evaluering af alle aktiviteterne under Handlingsplan 2015 i gang. Evalueringen foretages af Rambøll Management Consulting A/S. Evalueringen skal redegøre for turismeindsatsens fremdrift og effekt og skabe et kvalificeret grundlag for planlægningen af en fortsat regional turismeindsats frem mod 2020. Evalueringen skal dermed bidrage til at skabe en større og mere varig effekt af turismeindsatsen. Evalueringen er færdig i november 2014.

Region Midtjylland støtter udvikling af internationale oplevelsesfyrtårne, som skal bidrage til at styrke Midtjyllands tiltrækningskraft. Det skal bl.a. ske ved at omsætte regionens viden, kreativitet og udviklingsdynamik inden for oplevelsesøkonomi og regionens erhvervsmæssige styrkepositioner til nye kommercielle forretningsområder. De kommende oplevelsesfyrtårne skal have internationalt potentiale. Havets Hus er et regionalt oplevelsesfyrtårn med samme formål som de internationale oplevelsesfyrtårne, men vurderes af have mindre internationalt potentiale. Havets Hus sluttede ved udgangen af august 2014, mens KRAFT afsluttes ved udgangen af 2014. MCH TimeWorld har anmodet om og fået forlængelse frem til 30. juni 2015. Flere potentielle investorer har givet udtryk for et behov for at TimeWorld bliver mere konkret på oplevelsesdesignet og en forlængelse af projektet med et halvt år giver mulighed for yderligere at konkretisere indholdet.

Projekter under turisme i landdistrikter og yderområder er projekter, der tidligere er igangsat under Vækstforums indsats for udvikling i landdistrikter og yderområder under overskriften "Fremtidens landsby". Projekterne har i kraft af medfinansieringen fra Region Midtjylland en størrelse og kvalitet langt ud over det vanlige for projekter til udvikling i landdistrikter.

Initiativer inden for Turisme

- Erhvervsturisme

- Stærke feriesteder
- Mersalg
- Turisme i landdistrikter og yderområder

Erhvervsturisme

Resultatkontrakter med opfølgning

- [MCH Time World \(internationalt oplevelsesfyrtårn\)](#)
- [Business Relations+ Market \(Aarhus\)](#)
- [Business Relations+ Market – Vækst gennem øget erhvervsturisme til Region Midtjylland \(Herning\)](#)
- [EVINN Eventbaseret innovation](#)
- [Rethink 2017 – Kultur, Begivenheder og Oplevelser](#)
- Dicte II (slutrapportering)

Status

MCH TimeWorld er et af projekterne under Vækstforums satsning på udvikling af internationale oplevelsesfyrtårne i Region Midtjylland. Projektperioden er 1. maj 2011 til 30. juni 2015. Projektet er nu i dialog med flere fonde om finansiering af TimeWorld. På baggrund af det overordnede koncept er der det seneste halve år arbejdet på at videreudvikle delkoncepter i TimeWorld. Der er især videreudviklet på konceptet for River of Time og TimeInstitute ligesom der er arbejdet med sammenhænge med MCHs øvrige forretningsområder. Sideløbende med konceptudviklingen er der sket en videre bearbejdning af drifts- og anlægsbudgetter.

Business Relations + Market (Aarhus) er et af de projekter, som udmønter Vækstforums "Handlingsplan 2015 – Ny VÆKST i turismen i Region Midtjylland". Projektperioden er 1. oktober 2011 til 31. december 2015. Projektet går som planlagt. I juni 2014 blev det officielt, at Aarhus nu er blandt de 100 største konferencebyer i verden ifølge ICCA, the International Congress and Convention Association. Dette resultat kan tilskrives projektet. Projektet har et godt samarbejde med Aarhus Universitet, og der er en tydelig rollefordeling og en forståelse af hinandens styrker og kompetencer. Ligeledes har samarbejdet i MeetDenmark, hvor Aalborg, Odense, København og Aarhus samarbejder om at trække internationale videnskongresser til Danmark været en væsentlig faktor for væksten i antallet af internationale kongresser i Aarhus-området (og dermed placeringen i top 100). MeetDenmark indgår i regeringens vækstplan

Business Relations+ Market (Herning) er et af de projekter, som udmønter Vækstforums "Handlingsplan 2015 – Ny VÆKST i turismen i Region Midtjylland". Projektperioden er 1. oktober 2011 til 31. december 2015. Indsatsen er udfordret af den strukturelle udvikling på fagmesseområdet, som bl.a. betyder færre gæster. Det betyder, at det kræver en stor indsats blot at fastholde det nuværende antal messe-gæster på fagmesser. Det er imidlertid positivt, at der hvor der gøres en ekstraordinær indsats – muliggjort af projektet – sker der en fremgang.

Eventbaseret Innovation (EVINN) skal bidrage til, at store sportsbegivenheder på en ny måde kan skabe økonomisk vækst ved initiering af innovationsprojekter i tilknytning til eventen. Projektperioden er 1. januar 2012 til 31. december 2014. Igennem et interregionalt samarbejde med 10 andre partnere i Danmark, Norge og Sverige (under Kattgat-Skagerrak programmet) arbejder ACTIVE Institute målrettet med strategisk at kortlægge og indsamle viden inden for emnerne Formidling af Sport og Turismeinformation for på den baggrund at udvikle innovative koncepter og brugbare produkter samt danne grobund for nye samarbejds- og organisationsformer. Der er god fremdrift og aktivitet under begge ovennævnte emnefeltter. Projektet arbejder også sammen med projektet "Rethink 2017 – Kultur, begivenheder og oplevelser".

Det er forventningen at målet om 1-3 prototyper inden for delelementet Formidling af sportevents bliver opfyldt inden udgangen af EVINN projektet. Der er arbejdet intensivt videre med at støtte de projektideer, som blev skabt ud af EVINN innovationsworkshoppen om sejlsport den 8. august 2013. I Delelementet Turismeinformation er der udviklet 3 projekter hvor særligt Eventpublikumsundersøgelse har stor interesse blandt aktørerne. Publikationen "Guide til oplevelsesbaseret eventudvikling" er udgivet og tilgængelig digitalt på www.evinn.org.

”Rethink 2017 – Kultur, begivenheder og oplevelser” er et af de projekter, som udmønter Vækstforums ”Handlingsplan 2015 – Ny VÆKST i turismen i Region Midtjylland”. Projektet gennemføres i perioden 1. marts 2013 til 31. december 2014. Projektet skal styrke samspil mellem kultur, Aarhus 2017 og turisme gennem et kompetenceudviklingsforløb, hvor kulturområdet og turismen bibringes ny viden og kompetencer for at skabe øget indtjening og tiltrækningsevne i forhold til kultur- og turistområdet. Der har deltaget over 120 virksomheder i projektet, heraf har 73 virksomheder deltaget i 10 testprojekter. Projektet afsluttes med en konference den 1. oktober 2014.

Resultater

- MCH TimeWorld er i dialog med flere potentielle investorer.
- MCH TimeWorld har gjort plangrundlaget i form af ny lokalplan, kommuneplantillæg, miljøvurdering og VVM-redegørelse klar til politisk behandling.
- Business Relations+ Market (Aarhus) har formået at skabe en vækst i antallet af internationale kongresser, så Aarhus nu rangerer som nummer 99 i verden. I 2012 var Aarhus placeret som nummer 207 i verden og 107 i Europa.
- Resultatkontrakt for 2015 for projektet Business Relations+ Market (Aarhus) indgås ultimo 2014, når evalueringen af projektet 2011-2014 foreligger.
- Business Relations+ Market (Herning) har med få undtagelser fremgang i antallet af internationale besøgende på messerne afholdt i 2013/2014.
- Resultatkontrakt for 2015 for projektet Business Relations+ Market (Herning) indgås ultimo 2014, når evalueringen af projektet 2011-2014 foreligger.
- EVINN har udviklet værktøj som kan lette eventarrangørernes arbejde med at designe gode og relevante events med udgangspunkt i eventgæstens oplevelse.
- EVINN har udviklet et idekatalog for fremtidens City Card.
- Der er etableret et samarbejde mellem EVINN, VisitAarhus, Foodfestival m.fl. omkring udvikling af koncepter, undersøgelser og produkter indenfor events og turisme.
- ”Rethink 2017 – Kultur, begivenheder og oplevelser” har gennemført 10 testprojekter, hvor der har været afholdt workshops og blevet arbejdet med udvikling af koncepter og forretningsmodeller samt lavet analyser, brugertests m.v. Der er også arbejdet med forankring af testprojekterne efter projektets afslutning.

Sekretariatets vurdering

Det er sekretariatets vurdering, at MCH TimeWorld er godt på vej til at blive realiseret. Business Relations+ Herning og Aarhus er med til at løfte de to områders indsats, og selv om messemarkedet er under pres, så viser erfaringerne, at indsatsen virker. Projekterne under indsatsområdet Erhvervsturisme vurderes generelt som gode og af høj kvalitet.

Stærke feriesteder

Resultatkontrakter med opfølgning

- [KRAFT – Explore the Powers of Nature \(internationalt oplevelsesfyrtårn\)](#)
- [Havets Hus \(regionalt oplevelsesfyrtårn\)](#) (slutrapportering)
- Stærke Feriesteder Øst (Djursland – Vækst gennem oplevelser)
- [Stærke Feriesteder Øst \(”Oplevelsesudvikling langs kysterne på Djursland”\)](#)
- [Stærke Feriesteder Vest \(Oplevelsesudvikling ved Ringkøbing Fjord\)](#)
- Stærke Feriesteder Vest (Skjern Å Naturturisme)
- [Det professionelle Turisterhverv](#)
- [Oplevelsesbaseret Kystturisme](#)

Status

KRAFT – Explore the Powers of Nature er et af projekterne under Vækstforums satsning på udvikling af internationale oplevelsesfyrtårne i Region Midtjylland. Projektperioden er 1. maj 2010 til 31. december 2014. Det samlede koncept for KRAFT er på plads og en større revidering af forretningsplanen er tilendebragt. KRAFT er nu defineret som temapark og et gennemsnitligt besøgstal på 150.000 vurderes som realistisk. Hidtil har der været fokus på at skabe både store indendørs såvel som udendørs faciliteter, men nu er tilgangen blevet faseopdelt således at det først og fremmest er de udendørs faciliteter, som etableres og således at de indendørs faciliteter må komme til med tiden. Projektet forventer at projektets samlede finansiering som minimum kan sandsynliggøres inden projektet afsluttes ved årets udgang.

Havets Hus er et af projekterne under Vækstforums satsning på udvikling af internationale oplevelsesfyrtårne i Region Midtjylland. Projektperioden er 1. september 2009 til 31. august 2014, og projektet er således afsluttet nu. Som følge af at Aarhus Universitet i foråret 2014 meddelte, at universitetet ikke længere ønsker en feltstation i Grenaa, har Havets Hus udviklet en ny strategi for Havets Hus/Kattegatcentret og for samarbejdet med Aarhus Universitet. Den nye strategi omfatter øget fokus på formidling, oplevelse og erhvervsudvikling samtidig med at forskning i regi af AlgeCenter Danmark fastholdes.

Stærke Feriesteder Øst (Djursland – Vækst gennem oplevelser) er et af de projekter, som udmønter Vækstforums "Handlingsplan 2015 – Ny VÆKST i turismen i Region Midtjylland". Projektperioden er 2. april 2012 til 30. april 2015. Projektets mål er at realisere potentialerne i kystturismen, og Destination Djursland er operatør i projektet. Projektets centrale aktiviteter er videreudvikling og internationalisering af den eksisterende brandingplatform, produktudvikling i udbuddet og afsætningen af oplevelser og aktiviteter i naturen, produktudvikling og formidling af samspillet mellem kyst, by og havn, samlet markedsføring, synliggørelse og afsætning af Djursland som ferieområde. Status overordnet set er et projektførløb i fortsat positiv fremdrift dog med nogle forsinkelser.

Stærke Feriesteder Øst (Oplevelsesudvikling langs kysterne på Djursland) er et af de projekter, som udmønter Vækstforums "Handlingsplan 2015 – Ny VÆKST i turismen i Region Midtjylland". Projektperioden er 1. september 2013 til 30. april 2015. Projektet skal bidrage til at styrke forbindelsen mellem by, havn og kyst ved at udvikle attraktive besøgs- og oplevelsesmuligheder og turismemæssig sammenhæng. Der har været afholdt en række af workshops og møder mellem arkitekt, leverandør og aktivitetsudbydere samt frivillige med lokal forankring, med det formål at lave konceptudvikling med Arkitektfirmaet MAP Architects samt udvikle ide til vartegn og ideproduktkatalog som ved brug af genkendelighed i materiale- og farvevalg og funktionelle løsninger giver et fleksibelt og alsidigt bud på konkrete faciliteter, f. eks. kajak- og badebroer, naturformidling, vartegn og kajakopbevaring. Ideproduktkataloget skal ses som en begyndelse på den fysiske indretning af oplevelsespladserne. I sommeren 2014 blev der i Fæmmøller Strand etableret en naturformidlingsstation i en mobil vogn bygget efter ideproduktkataloget, denne vogn var bemannet hver dag, hvor gæsterne sammen med en guide kunne udforske naturen og livet i vandet ved kysterne. Over 5.000 gæster besøgte stedet indenfor 6 uger. I Bønnerup foregik den koordinerede formidlingsindsats på havnen, hvor det kommende vartegn skal stå.

Stærke Feriesteder Vest (Oplevelsesudvikling ved Ringkøbing Fjord) er et af de projekter, som udmønter Vækstforums "Handlingsplan 2015 – Ny VÆKST i turismen i Region Midtjylland". Projektperioden er 11. april 2012 til 30. juni 2015. Projektet består af delprojekterne *Energivenlige Feriehuse*, *Fremtidens Superstrand*, *Ringkøbing Fjord Oplevelsesnet*, *Synlighed* og *Mikrodestination Bork Havn*. Delprojekterne *Energivenlige Feriehuse* og *Fremtidens Superstrand* er næsten fuldførte og størstedelen af udviklingsaktiviteterne er afsluttet i løbet af 2014. De opstillede mål i resultatkontrakterne for de to projekter er nået. I *Fremtidens Superstrand* arbejdes der fortsat med aktiviteten "Porten til Vesterhavet" – et Real Dania forprojekt, og det håbes, at projektet går igennem næste ansøgningsfase i oktober 2014. Næste skridt er fortsat sikring af, at projekternes aktiviteter opretholdes, markedsføres og sælges til turister. Delprojektet *Ringkøbing Fjord Oplevelsesnet* gennemføres som planlagt - fokus for produktudvikling er mersalg, oplevelsesudvikling året rundt og kvalitetsudvikling. Projektet arbejder tæt sammen med erhvervets aktører, og der er særligt fokus på udvikling af produkter inden for temaerne surfturisme, cykelturisme og rideturisme. Delprojektet *Synlighed* har på nuværende tidspunkt opfyldt kravene i resultatkontrakten. Der er fortsat mange projektkิจกรรมer i gang, og det tætte samarbejde med en bred aktørskare har betydet, at endnu flere private initiativer er undervejs. Delprojektet *Mikrodestination Bork Havn* er godt i gang med opfyldelse af projektets mål. Det er lykkedes at gennemføre en bred vifte af tiltag i Bork Havn, heri blandt en meget velbesøgt aktivitet, som formidler fjordfiskeriets historie og vedligeholdes af den lokale fiskeriforening. Ringkøbing-Skjern Kommune arbejder fortsat på at få gennemført en ny lokalplan for hele mikrodestinationen, men det nås ikke inden for

denne projektperiode, hvorfor der i stedet fokuseres ressourcer på tiltag, der kan gennemføres inden projektperiodens udløb medio 2015.

Stærke Feriesteder Vest (Skjern Å Naturturisme) er et af de projekter, som udmønter Vækstforums "Handlingsplan 2015 – Ny VÆKST i turismen i Region Midtjylland". Projektperioden er 1. juli 2013 til 30. juni 2015. Projektet arbejder med at bringe de stedbundne potentialer og lokale aktører i spil med henblik på profilering og synliggørelse af ikke udnyttede turismemuligheder, primært i Skjern Å området. Projektet skal ses i sammenhæng med øvrige tiltag under "Stærke Feriesteder Vest". Projektet er lidt forsinket, men arbejder fokuseret på at skabe samarbejde og netværk mellem aktørerne. Der er p.t. en udfordring omkring udvikling af pakketilbud, og der er derfor indhentet ekstern konsulentbistand til at få løftet denne opgave.

Det professionelle Turisterhverv er et af de projekter, som udmønter Vækstforums "Handlingsplan 2015 – Ny VÆKST i turismen i Region Midtjylland". Projektperioden er 5. september 2011 til 31. december 2014. Det professionelle Turisterhverv er et socialfondsprojekt, der drejer sig om gennemførelse af de tværgående indsatser i "Handlingsplan 2015 – Ny VÆKST i turismen i Region Midtjylland". Midtjysk Turisme har sat en række aktiviteter i gang for bl.a. at styrke grundlaget for digitale kompetencer hos turistorganisationer og –aktører med henblik på at øge salget til turisterne. Andre aktiviteter er målrettet at styrke grundlaget for fremtidens turistservice og har fokus på at udvikle professionelle partnerskaber. I projektet bliver der også gennemført kompetenceforløb for lokale erhvervsservicemedarbejdere og ansatte hos turistorganisationerne, ligesom der er indgået en samarbejdsaftale med Væksthus Midtjylland og lokal erhvervsservice om at styrke målrettet erhvervsservice for virksomheder inden for turisterhvervet. Socialfondsprojektet indeholder også tre demonstrationsprojekter. Dels et på Djursland, som skal styrke destinations- og organisationsudviklingen, dels et i Ringkøbing Fjord området som skal sikre øget salg før, under og efter ferien med udgangspunkt i et stærkere offentlig-privat samarbejde og endelig dels Erhvervsturismeakademiet som skal sikre mere salg, bedre kommunikation og udvikling af målrettede produkter og ydelser gennem et kompetenceløft af erhvervsturismeaktørerne. Projektets samlede økonomi er 34 mio. kr., men efter en samlet projektgennemgang har projektets partnere estimeret et lavere forbrug, hvorfor der anmodes om godkendelse af et nyt budget på godt 33,5 mio. kr. og den oprindelige regionale medfinansiering.

Projektet **Oplevelsesbaseret Kystturisme (august 2012 - 31. december 2014)** er et af de projekter, som udmønter Vækstforums "Handlingsplan 2015 – Ny VÆKST i turismen i Region Midtjylland". Projektet skrider overordnet set planmæssigt frem efter de opstillede milepæle. Evalueringen af projektet er sat i værk, og den udføres af Epinion. Midtvejsevaluering blev præsenteret på en workshop den 8. maj for en bred kreds af aktører. Slutevalueringen af projektet udføres ligeledes af Epinion og er påbegyndt ultimo september. Denne forventes at være udarbejdet medio december.

Sideløbende udarbejdes desuden en Hvidbog over projektets resultater og erfaringer, og denne bliver præsenteret på projektets afslutningskonference den 26. - 27. november.

Projektet består af Videncenter for Kystturismes udvikling af støttefunktioner via analyser m.m. samt etablering af netværk, herunder udvikling og afprøvning af "værktøjer" i 20 særlige feriesteder samt af fire regionale og et kommunalt demonstrationsprojekt.

- Demonstrationsprojekt 1: Erhvervsmæssig vækst i tilknytning til naturoplevelser med fokus på forretningsudvikling af maritime naturoplevelser, projektet administreres af Naturturisme I/S.
- Demonstrationsprojekt 2: Erhvervsmæssig vækst i tilknytning til by og havnemiljøer, projektet administreres af Destination Ringkøbing Fjord.
- Demonstrationsprojekt 3: Erhvervsmæssig vækst i tilknytning til naturoplevelser med fokus på kysten som servicelandskab, projektet administreres af VisitNordjylland.
- Demonstrationsprojekt 4: Erhvervsmæssig vækst i tilknytning til smagsoplevelser, projektet administreres af Midtjysk Turisme.
- Demonstrationsprojekt 5: Erhvervsmæssig vækst i tilknytning til kulturoplevelser med udgangspunkt i vækstprogram for kystturismevirksomheder, projektet administreres af Østdansk Turisme.

Resultater

- KRAFT indgår som konkret case i en generel partnerskabsaftale, som medio marts 2014 er indgået mellem Ringkøbing-Skjern Kommune og Aarhus Universitet.
- KRAFT har i maj/juni 2014 færdiggjort den endelige forretningsplan på baggrund af konkrete anbefalinger fra internationale eksperter og på den baggrund er der udarbejdet anlægs- og driftsbudgetter.
- Havets Hus har siden marts været på studietur til USA, hvor 9 af verdens bedste akvarier og science centre blev besøgt. Studieturen har blandt andet resulteret i opbygning af et meget omfattende og værdifuldt netværk, i identifikation af potentielle projektpartnere til fremtidige internationale projekter og i opbygning af et meget stort idékatalog og inspirationsmateriale til kommende formidlings-, forsknings- og udviklingsprojekter.
- Stærke Feriesteder Øst (Djursland – Vækst gennem oplevelser) har etableret et afsætningsnetværk som består af ca. 125 aktører (pr. 1. september 2014).
- Stærke Feriesteder Øst (Djursland – Vækst gennem oplevelser) har planlagt og arbejdet med ekstraordinære kampagner og synliggørelse på markeder i Tyskland, Norge, Sverige og Holland.
- Stærke Feriesteder Øst (Oplevelsesudvikling langs kysterne på Djursland) har i sommeren 2014 opsat en kajakpavillon, en kajakbro og gjort klar til opsætning af bord/bænke sæt og vartegn.
- Stærke Feriesteder Øst (Oplevelsesudvikling langs kysterne på Djursland) har etableret forskellige markedsføringstiltag, blandt andet udgivelse af 2 kort.
- Stærke Feriesteder Vest (Oplevelsesudvikling ved Ringkøbing Fjord) har afholdt messen "Fremtidens feriehus" med deltagelse af 35 stande fra virksomheder og ca. 1.150 repræsentanter for feriehusere.
- Stærke Feriesteder Vest (Oplevelsesudvikling ved Ringkøbing Fjord) har etableret et surfrev mellem molerne i Hvide Sande og færdiggjort etablering af en sandrevle.
- Stærke Feriesteder Vest (Oplevelsesudvikling ved Ringkøbing Fjord) har gennemført en spørgeskemaanalyse blandt cykel- og rideturisterne i destinationen.
- Stærke Feriesteder Vest (Oplevelsesudvikling ved Ringkøbing Fjord) har udviklet produktet "årstidens fiskepakke" i Bork Havn.
- Stærke Feriesteder Vest (Oplevelsesudvikling ved Ringkøbing Fjord) har gennemført en lang række af markedsføringstiltag eks. "projekt Meet us" og mediedækning af destinationen.
- Stærke Feriesteder Vest (Oplevelsesudvikling ved Ringkøbing Fjord) har etableret et terrændække på Søndervig Strand.
- Stærke Feriesteder Vest (Skjern Å Naturturisme) har etableret en anløbsbro for kanoer ved Ahler Østergaard.
- Stærke Feriesteder Vest (Skjern Å Naturturisme) har etableret cykelfaciliteter i form af mulighed for lån af værktøj mv. samt information og udlejning af cykler i samarbejde med Bike Fun Tours.
- Stærke Feriesteder Vest (Skjern Å Naturturisme) er i gang med at etablere overnatningsmulighed i form af "Grisehytter" - to enheder er etableret og fire mere er på vej.
- Stærke Feriesteder Vest (Skjern Å Naturturisme) har afholdt en workshop om lystfiskerturisme, som der var stor interesse for.
- Stærke Feriesteder Vest (Skjern Å Naturturisme) har etableret et samarbejde om lystfiskerturisme mellem Skarrildhus og det engelske firma "Outsidedays".
- Stærke Feriesteder Vest (Skjern Å Naturturisme) har gennemført en kommerciel bustur i relation til naturturisme og fødevarer.
- Midtjysk Turisme har i socialfondsprojektet "Det professionelle turisterhverv" lanceret uddannelsessitet www.winterschool.dk, der bl.a. informerer om uddannelsesmuligheder.
- Midtjysk Turisme har i socialfondsprojektet "Det professionelle turisterhverv" gennemført læringsforløbet "Eventudvikling med udgangspunkt i professionelle partnerskaber". Der var 22 deltagere – primært turistchefer og kommunale nøglemedarbejdere.
- Midtjysk Turisme har i socialfondsprojektet "Det professionelle turisterhverv" sammen med den lokale erhvervsservice gennemført 480 vejledningsforløb for virksomheder inden for turisterhvervet

svarende til 74 % af det samlede mål, som forventes nået inden den 1. december 2014.

- ErhvervsturismeAkademiet (et delprojekt i "Det professionelle turisterhverv") har gennemført mere end 510 centrale og virksomhedstilpassede uddannelsesforløb. Kurserne var bygget op omkring erhvervets ønsker og var målrettet ansatte som arbejder med erhvervsturister/gæster på fx hotel, konference- og messesteder, restaurant, attraktioner med mødefaciliteter eller destinationskontor. Delprojektet er nu afsluttet.
- Videncenter for Kystturisme har udarbejdet en række analyser som findes på hjemmesiden <http://www.oplevelsesbaseret-kystturisme.dk/>. Her kan man også læse mere om de fem demonstrationsprojekter, potentialeplaner og udviklingsaktiviteter i de 20 særligt udvalgte kystbyer.
- Der er i de fem demonstrationsprojekter i projektet "Oplevelsesbaseret Kystturisme" gennemført en række aktiviteter.

Sekretariatets vurdering

Det er sekretariatets vurdering, at der er nået en række resultater i projekterne. Der er sket kompetenceudvikling af mange ansatte i turismesektoren, og derved er der sket en professionalisering af turismen i Region Midtjylland. Desuden er der sket produktudvikling i projekterne under Stærke Feriesteder Øst og Vest, hvorved udbuddet af oplevelser er udvidet i henholdsvis Destination Ringkøbing Fjord og Destination Djursland. Projekterne under indsatsområdet Stærke Feriesteder er således med til at øge kvaliteten af turismeudbuddet i Region Midtjylland.

Mersalg

Resultatkontrakter med opfølgning

- [Grøn Vækst Limfjorden \(Enjoy Limfjorden\)](#)
- Gudenåen – en strøm af oplevelser
- [Hærvejen – en international destination for cykel- og vandreturisme](#)
- [Midtjysk Turisme – basis- og procesmidler 2012-2014](#)

Resultatkontrakter undervejs

- Midtjysk Turisme – basis- og procesmidler 2015

Status

Grøn Vækst Limfjorden (Enjoy Limfjorden) er et af de tre Mersalgprojekter, som er en del af udmøntningen af "Handlingsplan 2015 - Ny VÆKST i turismen i Region Midtjylland". Projektperioden er 2. april 2012 til 30. juni 2015. Oprindeligt skulle projektet afsluttes pr. 29. oktober 2014, men projektet har anmodet om projektforlængelse. Projektet har ligeledes anmodet om et budgetændring, som primært indebærer større udgifter til konsulenter og færre udgifter til projektansatte. Turismeprodukterne med tilknytning til Limfjordsområdet er både attraktive og prismæssigt konkurrencedygtige, men de er i alt for begrænset omfang tilgængelige på de internationale markeder, og de er stort set heller ikke bundet sammen på en sådan måde, at man kan tale om samlede oplevelsestilbud. Projektet fokuserer på at gøre turismeprodukterne i Limfjordsområdet salgbare og på at markedsføre produkterne til udvalgte målgrupper på særligt det tyske, hollandske, norske og svenske marked.

Gudenåen – en strøm af oplevelser er et af de tre Mersalgprojekter, som er en del af udmøntningen af "Handlingsplan 2015 - Ny VÆKST i turismen i Region Midtjylland". Projektperioden er 1. januar til 30. juni 2015. Oprindeligt skulle projektet afsluttes den 31. maj 2014, men på grund af forsinkelser har projektet anmodet om forlængelse frem til 30. juni 2015. Projektets formål er at skabe afsætning af flere turistprodukter, der forlænger turisternes ophold og øger deres døgnforbrug, samt tiltrækker nye turister og derved skaber øget direkte og afledt omsætning i relation til turisterhvervet i de syv Gudenå kommuner. Projektet skal medvirke til, at der i området tilbydes turistprodukter af høj kvalitet, og at de mange oplevelser, som findes i og ved Gudenåen, bliver synliggjort i international sammenhæng. Projektet har været ramt af en række udfordringer, og manglende afklaring af disse har betydet, at projektet det seneste halve år ikke har haft den forventede fremdrift. Udfordringerne er først blevet håndteret omkring opfølgningstidspunktet og projektet forventer nu, at nå de fastsatte resultatkrav.

Hærvejen – en international destination for cykel- og vandreturisme er et af de tre Mersalgprojekter, som er en del af udmøntningen af "Handlingsplan 2015 - Ny VÆKST i turismen i Region Midtjylland". Projektperioden er 1. januar til 30. juni 2015. Oprindeligt skulle projektet afsluttes den 31. oktober 2014, men på grund af forsinkelser har projektet anmodet om forlængelse frem til 30. juni 2015. En forlængelse af projektet vil give mulighed for at få etableret de aftalte pakkeprodukter og gennemførelse af markedsføringsaktiviteter i 2015. Projektet anmoder ligeledes om budgetændringer – dels en omfordelingen på udgiftsposter og dels et mindre samlet budget, idet NaturErhvervstyrelsen ikke har godkendt alle udgiftsposter i det oprindelige budget. Det samlede budget er således reduceret fra 4,8 mio. kr. til knap 4,5 mio. kr. (finansieret med 25 % fra Region Midtjylland, 50 % fra "Grøn Vækst" og 25 % i alt fra Viborg, Silkeborg og Ikast-Brande kommuner). På grund af usikkerhed om økonomien blev markedsføringen af Hærvejen standset for Tyskland og Danmarks vedkommende i 2014, så der kun skete en delvis markedsføring i Norge. Der er lavet et fælles oplæg til en markedsføringsstrategi for hele Hærvejsstrækningen (fra grænsen til Skagen), som efter planen skal udrulles næste år. Implementering af projektet og det heraf følgende samarbejde vil blive forsøgt videreudviklet såvel lokalt som regionalt.

Midtjysk Turisme er i perioden 1. januar 2012 til 31. december 2015 regional operatør og har til opgave at understøtte og medvirke til at gennemføre Vækstforums "Handlingsplan 2015 – Ny VÆKST i turismen i Region Midtjylland. Midtjysk Turisme skal blandt andet sikre fremdrift og fokusering omkring de prioriterede forretningsområder og værdikæder i turismehandlingsplanen, samt sikre samarbejde, koordinering, videndeling og synergieffekter vedrørende turismeindsatsen. Midtjysk Turismes arbejde er baseret på et tæt samspil med operatører på de forskellige operatører i handlingsplanen. Der har været særligt fokus på at sikre initiativernes langsigtede forankring.

Resultater

- Grøn Vækst Limfjorden (Enjoy Limfjorden) har i samarbejde med Midtjysk Turisme og VisitDenmark tiltrukket optagelsen af "Tareq Taylors Nordic Cookery" til Limfjordslandet. Det er et tv-program, som sættes fokus på smagsoplevelser, og som bliver vist på BBC Lifestyle i 114 lande og med potentielt 80 mio. seere.
- Grøn Vækst Limfjorden (Enjoy Limfjorden) har valgt at gå med i Oplevelsesbooking for at have et sted at markedsføre de oplevelsespakker som er udviklet i projektet. Pr. 1. september 2014 er der blevet omsat for knap 160.000 kr. via Oplevelsesbooking.

- Gudenåen – en strøm af oplevelser har udviklet og produktmodnet seks lystfiskerpakker og to ”kørselv” ferier i Gudenålandet, som har været til salg i sæsonen 2014.
- Gudenåen – en strøm af oplevelser har gennemført markedsføringskampagner i Norge, England og Holland og deltaget i messen Ferie for Alle i Herning.
- Hærvejen – en international destination for cykel- og vandreturisme har udviklet tre pakker i relation til Hærvejen. Der er solgt 20 Hærvejspakker omkring Det Store Vandskel og to cykelpakker fra VisitViborg.
- Midtjysk Turisme har i marts 2014 gennemført en brugerundersøgelse af hjemmesiden www.midtjyskturisme.com. Der var 14 % af de adspurgte (i alt 204) som svarede. Generelt tilkendegav mere end 80 % af de 204, at de enten var tilfredse eller meget tilfredse med fx den turismefaglige viden på siden, startsidens overskuelighed, hjemmesidens struktur og navigation. Godt 90 % fandt det de søgte på hjemmesiden.
- Midtjysk Turisme har i perioden 1. marts 2014 til 1. september udsendt 13 pressemeddelelser.
- Midtjysk Turisme har i 2014 gennemført syv koordinerede pressture for internationale journalister.

Sekretariatets vurdering

Det er sekretariatet vurdering, at især Mersalgsprojekterne (Gudenåen, Hærvejen og Limfjorden) har oplevet problemer med administration i forhold til de såkaldte ”Grøn Vækst” midler (tilskudsordningen ”Nye arbejdspladser” under NaturErhvervstyrelsens 200 mio. kr. pulje for regioner og kommuner). Det har især for Hærvejen og Gudenåen betydet forsinkelser i projektet, og der er således ikke på nuværende tidspunkt nået de forventede resultater.

Turisme i landdistrikter og yderområder

Resultatkontrakter med opfølgning

- [Grøn udvikling i Hvam](#) (opgivet – slut)
- [Udvikling af Selde – området](#) (slutafrapportering)
- [Thorsminde med afsæt i fiskeri og turisme](#) (slutafrapportering)
- [Børnebondegård Horsens](#)

Status

Formålet med initiativet er at styrke den sammenhængende udvikling af bosætning og erhverv i landdistrikter og vise nye veje til udvikling. Initiativet tager udgangspunkt i de styrker, der i forvejen er karakteristiske for den enkelte lokalitet.

De fleste projekter er afsluttet og gennemført tilfredsstillende med gode resultater og med stor bevågenhed. Visse forsinkelser er oplevet, og dette har resulteret i, at et af projekterne nu har nedlagt projektet, hvorfor regionens medfinansiering er under tilbagebetaling.

Det vurderes, at der er god fremdrift i det resterende projekt, som efter at have fået forlænget projektperioden, forventes at kunne nå sin afslutning inden udgangen af 2014.

”Grøn udvikling i Hvam”

Projektperiode 9. april 2010 – 31. december 2014.

Projektet skal gennem delprojekterne ”Bypladsen” og ”Det Grønne Forsamlingshus” samt anlæggelse af en grøn sti til Gl. Hvam skabe attraktive rammer for motion, samvær og naturoplevelser i og mellem landsbyerne.

Projektet har været ramt af anlægsarbejder vedr. kloak- og regnvandsledninger i de områder, hvor projektet skulle udføre sit arbejde. Anlægsarbejderne har afstedkommet store forsinkelser med tilknyttede afklaringer administrativt af nye projektperioder og budgetændringsønsker, der skulle godkendes af Viborg kommune, NaturErhvervstyrelsen og Region Midtjylland.

Siden 1. marts 2014 har projektgruppen ladet entreprenør igangsætte arbejdet med Bypladsen, men først senere på foråret opnåes budgetændringsgodkendelse fra NaturErhvervstyrelsen. Den manglende usikkerhed om, hvorvidt budget og starttidspunktet kan forenes med det realiserede, gør, at projektgruppen vælger at opgive at modtage LAG-midlerne. Dette betyder samtidigt, at regionens midler opgives, idet regionens betingelser oprindeligt var, at midler fra LAG ville blive matchet af regionen. Projektgruppen er således i gang med at tilbagebetale de allerede modtagne midler fra regionen.

Nu står Hvam tilbage med den realiserede Byplads og den grønne sti, gennemført med frivillig arbejdskraft og midler fra Viborg Kommune, mens projektgruppen regner med på et senere tidspunkt at realisere og på anden vis at finde medfinansiering til det sidste delprojekt "Det Grønne Forsamlingshus".

"Udvikling af Selde-området"

Projektperiode 15. marts 2010 – 1. april 2014.

Projektet skal skabe erhvervsmæssig udvikling gennem fokus på attraktivitet og bosætning, etablering af uddannelses- og bostedet "Kræn Vinde" samt på formidling.

Projektet er afsluttet og slutafrapporteret.

Selde-områdets landsby, kultur- og naturrigdom er blevet udviklet og eksponeret gennem projektet, så det skaber attraktivitet for borgere og turister. Skive kommune har endeligt opgivet at få aftaler med lodsejerne omkring stisystemet på plads i projektet, og derfor er fokuseret på at etablere mere adgang til naturoplevelser på andre måder.

Kræn Vindes gård er blevet omdannet til uddannelses- og bosted, mens der fortsat arbejdes på at etablere en socialøkonomisk virksomhed på stedet.

Endelig har projektet formidlet de gode resultater i projektet gennem hjemmesiden www.fursundegnen.dk

Yderligere projekter i forlængelse af dette er allerede godt i gang og nogle afsluttet.

"Thorsminde med afsæt i fiskeri og turisme"

Projektperiode 17. juni 2010 – 31. oktober 2013.

Projektet skal skabe erhvervsmæssig udvikling gennem fornyelse, sanering og forskønnelse i Thors-minde.

Projektet er afsluttet og slutafrapporteret.

Projektet har udviklet og forskønnet Thorsminde omkring havnen til glæde for borgere, turisme og erhvervsliv i byen og området. Der er skabt gode muligheder for aktiviteter i havnen, og sikkerheden er klart forbedret for lystfiskerne og cyklister, og dette leder til større turisme og attraktivitet.

Yderligere projekter i forlængelse af dette er allerede godt i gang og nogle afsluttet.

"Børnebondegård Horsens"

Projektperiode 5. april 2011 til 31. december 2014.

Formålet med projekt Børnebondegård Horsens er at give børn, børneinstitutioner, dagplejemødre og skoleklasser m.m. let adgang og kontakt til husdyr og dermed give bedre forståelse for den animalske fødevarerproduktion og bevidstgøre om betydningen af dyrevelfærd bl.a. gennem pasning af dyr.

Der har i foråret og sommeren været mange besøgende især i weekends, hvor der har været forskellige temaer. Ud over børnehaver og dagplejemødre med børn er Børnebondegården besøgt af specialklasser, institutioner for udviklingshæmmede, plejehjem m.m. Børnebondegården deltager aktivt i området og har deltaget på Østjysk Dyrskue i Horsens, Middelalderfestivalen i Horsens m.m.

Byggeri af "madpakkehuset" er påbegyndt ligesom ombygning af længe til kontor/lager samt toilet/bad.

Foreningen Børnebondegården har 352 medlemmer pr. 1. september 2014.

På trods af forsinkelser vurderes det, at der er en flot opbakning lokalt til projektet, og at det bliver gennemført i overensstemmelse med intentionerne inden udgangen af 2014.

Innovation og forretningsudvikling

Status og samlet vurdering for indsatsområdet

Vækstforum vil med indsatsen skabe bedre rammer for, at de midtjyske virksomheder kan udvikle deres forretningsgrundlag og arbejde systematisk og strategisk med innovation og løsninger på samfundsmæssige udfordringer, der kan være nøglen til fremtidig vækst og velfærd. Vækstforum vil samtidig understøtte, at virksomhederne videreudvikler bedre strategiske- og ledelsesmæssige kompetencer, et større globalt udsyn og mere effektive processer.

Indsatsområdet omfatter i denne statusperiode videreførelse af en række eksisterende initiativer og projekter inden for innovation og forretningsudvikling. Projekterne vurderes overordnet at blive gennemført på tilfredsstillende vis.

Initiativer inden for Innovation og forretningsudvikling

- Virksomhedsrådgivning, netværk og øget internationalisering
- Øget innovation i de midtjyske virksomheder
- Morgendagens forretningsområder

Virksomhedsrådgivning og netværk og øget internationalisering

Resultatkontrakter med opfølgning

Virksomhedsrådgivning og netværk

- [VÆKSTmidt Accelerator](#)
- [Projekt CenSec – Innovationsnetværk](#)
- [Klyngemidt - Netværksinitiativ](#)
- [Klyngemidt – Vækst via visualisering](#)
- Industry Smart Centre Randers (ISCR)

Øget internationalisering

- [Globalmidt](#)
- [Internationalisering af midtjyske virksomheder](#)
- [Europe Enterprise Network](#)
- [MidtNet 2 Erhvervsrettet vidensamarbejde med Shanghai](#)
- Foreningen Vestdansk Investeringsfremme

Fremtidens industri

- [Industrielle forretningsmodeller](#)
- [Image](#)
- [Industriinkubatorer](#)
- [Dansk Produktions Univers](#)

Virksomhedsrådgivning og netværk

VÆKSTmidt Accelerator

Status

VÆKSTmidt Accelerator omfatter rådgivnings- og netværksforløb, tæt samarbejde og kompetenceudviklingsaktiviteter mellem forskellige erhvervsfremmeaktører og kapitalindskud til virksomheder med stort vækstpotentiale. Programmet har været i gang siden 2009 og udløber 31. december 2014. Formålet er at fremme vækstpotentielle virksomheders konkurrenceevne og eksportmuligheder. Væksthus Midtjylland er operatør.

Resultater

Siden seneste status har programmet gennemført 88 individuelle rådgivningsforløb. Alle forløb har fokus på aktiviteter, som understøtter internationale aktiviteter og ca. 80 % har fokus på langsigtet, strategisk udvikling. Det sidste halve år er igangsat fire nye GLOBUS forløb med fokus på afsætning til Polen, Finland, Tyskland og Norge. Operatøren har arbejdet målrettet på fortsat stort tilløb af virksomheder samtidig med at der kompetenceudvikles på anvendelsen af værktøjer i Det Midtjyske Vækstunivers med henblik på ensartet forståelse. Der har i perioden været afholdt 11 kompetenceudviklingsmoduler i regi af Midtjysk Erhvervsudviklingsakademi – MEA, ligesom det årlige ”Erhvervsudviklingsdøgn” blev afholdt i Herning den 14. og 15. maj med deltagelse af aktører fra innovationssystemet i Region Midtjylland og fra aktører hos samarbejdspartnere fra projekt KASK Inkubator Match fra Norge og Sverige.

Sekretariatets vurdering

De opnåede resultater med VÆKSTmidt Accelerator viser, at programmet imødekommer behov blandt vækstpotentielle SMV'er og bidrager til at de i stigende grad anvender eksternt viden i forbindelse med et vækstforløb. Operatøren har i løbet af programperioden formået at kvalificere indsatsen i forhold til den enkelte virksomheds behov og vækstpotentiale gennem løbende implementering af Det Midtjyske Vækstunivers. Investeringen i nye forløb afspejler således i højere grad den enkelte virksomheds vækstpotentiale. Programmet er gennemført tilfredsstillende og med stor succes.

Projekt CenSec – Innovationsnetværk

Status

Initiativet skal forberede klyngeorganisationen CenSec til at blive godkendt som innovationsnetværk i perioden 2014-2018 og medvirke til at styrke dansk industris globale konkurrenceevne. Højteknologiske virksomheder tilbydes blandt andet deltagelse i markeds- og teknologiafklaringsforløb, netværksaktiviteter, matchmaking og innovationsprojekter med henblik på at styrke deres innovationskraft. Initiativet er en videreførelse af ”Projekt CenSec – Klyngeudvikling”. Initiativet startede den 10. juli 2012 og slutter den 31. oktober 2014.

Resultater

Siden sidste status er der afholdt 12 netværksmøder, 3 kollektive markeds- og teknologiafklaringsforløb, 69 scouting møder som har medført 7 matchmaking arrangementer og 8 projektudviklingsforløb. Derudover er måltallet for antal henvisninger til Væksthusets regionale programmer stort set nået.

Sekretariatets vurdering

På flere punkter har initiativet gennemført flere aktiviteter end forventet blandt andet i forhold til antal netværksmøder, scouting møder og matchmaking arrangementer. I den afsluttende fase forventes måltallene at blive nået for antal henvisninger til Væksthusets programmer. CenSec har også opfyldt målet om at opnå en national godkendelse af innovationsnetværket for produktion, Inno-Pro.

Klyngemidt – Netværksinitiativ

Status

Væksthus Midtjylland er operatør på KLYNGEmidt Netværksinitiativ, hvor virksomheder indgår i strategiske, forretningsbaserede netværk med 2-4 andre virksomheder. Formålet er at styrke virksomhedernes vækst gennem samarbejde i netværk om innovation og internationalisering. Initiativet startede formelt den 1. september 2009, men havde en meget forsinket opstart og begyndte reelt et år efter. Initiativet afventer godkendelse af forlængelse fra 31. august 2014 til 31. december 2014.

Resultater

Siden sidste status er der ikke blevet etableret flere netværk. Til gengæld er der blevet fulgt op på de igangværende netværk for at få afregnet tilskud, få afgjort om der er tilbagebånd af midler og for at få afsluttet netværkene rettidigt.

Sekretariatets vurdering

Initiativet lever op til måltallene. Der er opnået en god kontakt til målgruppen med 160 fase 1 forløb og 89 fase 2 forløb. Sidst nævnte fase 2 netværk får udarbejdet en handlingsplan for deres videre samarbejde. Initiativet har søgt om en budgetændring, som vil resultere i, at der kan gennemføres fire fase 2 forløb mere, hvis netværkene vel at mærke gennemgår et meget kort og intensivt forløb i den resterende periode.

Klyngemidt – Vækst via visualisering

Status

Creative Business Center, VIA UC, som det tidligere Animation Hub/Visuel Vækst nu er en del af, er operatør på projektet, som har været i gang siden september 2011 og udløber 31. december 2014. Formålet er at tilbyde animationsbaserede rådgivningsforløb til SMV'er med vækstpotentiale med henblik på at hjælpe virksomhederne med at imødegå udfordringer med nye vinkler og løsninger for derigennem at opnå vækst.

Resultater

Siden sidste status i marts 2014 er igangsat 3 individuelle forløb og 2 kollektive vækstforløb med hver 3 deltagende virksomheder. En stor del af ressourcerne er anvendt til de kollektive forløb, da det forudsætter rekruttering af virksomheder, der er det samme sted i beslutningsprocessen i forhold til at indgå i et forløb. Operatøren arbejder fortsat med udvikling af rådgivningsmodeller på baggrund af erfaringer fra henholdsvis individuelle og kollektive virksomhedsforløb. Der er udviklet yderligere en video med testimonials fra gruppeforløbene.

Sekretariatets vurdering

Projektet har siden starten 2011 nydt stor interesse og velvillighed fra såvel virksomheder som samarbejdspartnere. Projektets nye plan med gennemførelse af kollektive forløb forud for et individuelt forløb har givet meget positive resultater. Erfaringer, som kan formidles til og anvendes i fremtidige virksomhedsrettede aktiviteter.

Industry Smart Centre Randers (ISCR)

Status

Projektet har været i gang siden 1. august 2011 og er forlænget til 30. juni 2015. Randers Kommune er operatør og projektet er støttet af Forsyningsfonden, og Vækstforum Midtjylland medfinansierer med 15 % af det totale budget. ISCR's formål er at tilføre industriel, forretningsmæssig viden til industrivirksomheder i Randers kommune via private rådgivningsydelser og netværksaktiviteter.

Resultater

I perioden har det været udfordrende, at rekruttere flere virksomheder. Projektledelsen i ISCR har drøftet rekrutteringsstrategi med de to eksterne konsulentfirmaer, som er rådgivere i projektet. De foretager nu sambesøg hos industrivirksomhederne (projektledelsen sammen med konsulenterne), for at øge rekrutteringen, hvilket tegner positivt. Endvidere har konsulenterne erfaret, at det har positiv indflydelse på resultaterne af virksomhedsaktiviteterne, hvis de fungerer som en slags mentorer for virksomhederne, hvor de løbende følger de igangsatte aktiviteter i virksomhederne tæt samt følger op.

Der har været udfordringer med universitetssamarbejde vedr. følgeforskning. Der er dog nu lavet en aftale med Aalborg Universitet herom. Der arbejdes endvidere på, at sikre opstart af de to øvrige, mindre aktivitetsspakker "Afsætning" og "Kapitaladgang". Der er i perioden gennemført følgende aktiviteter:

Aktivitetsspakke 1, "Effektivitets- og Produktivitetsforbedring"

- Intensive forløb: Igangsat er 4 virksomheder i normale forløb, hvor 1 er stoppet og 2 er udsat til næste periode. 7 virksomheder i CE-forløb (kvalitetsstandard). 9 virksomheder er afsluttet. 8 viser interesse for deltagelse.
- Netværk: 20 virksomheder er i gang fordelt på 7 aktiviteter. 7 netværksaktiviteter er afsluttet. 6 viser interesse for deltagelse.
- Konference: 1 afholdt med 90 deltagere.

Aktivitetsspakke 2, "Forretningsudvikling"

- Intensive forløb: Ingen er igangsat, men der har været fokus på opfølgning og implementering af udvikling i 4 virksomheder, der er i gang. 4 er afsluttet. 7 virksomheder viser interesse for deltagelse.
- Netværk: Ingen igangsat, men fokus på opfølgning og implementering i 4 virksomheder, der er i gang. 8 viser interesse for deltagelse.
- Konference: 1 afholdt med 90 deltagere (samme som under aktivitetsspakke 1)

Sekretariatets vurdering

ISCR lever stort set op til aktivitetsmålene på de to beskrevne aktivitetsspakker. Ifølge tilknyttet evaluator er det på nuværende tidspunkt dog vanskeligt, at vurdere effekterne af projektet.

Øget internationalisering

Globalmidt

Status

Væksthus Midtjylland er operatør på GLOBALmidt programmet og med Agro Business Park, VIA University College og Midtjyllands kontoret i Bruxelles som programpartnere. GLOBALmidt startede med konkrete aktiviteter i marts 2013 og afsluttes 31. marts 2015. Hovedformålet er at øge antallet af eksporterende midtjyske virksomheder samt at øge allerede eksporterende virksomheders eksport. Virkemidlerne hertil er en række nye aktiviteter samt et samspil mellem disse nye initiativer og andre nationale, regionale og lokale initiativer som retter sig mod eksport og internationalisering.

Resultater

Blandt de vigtigste gennemførte aktiviteter siden sidste opfølgning pr. 1. marts 2014 er otte markedsbesøg, især til nærmarkederne med i alt 65 deltagere, tre business missions til henholdsvis Norge, Brasilien og Canada med 21 deltagere, samt tre partenariater knyttet til disse missions. Eksportcoachordningen er igangsat, og der er i opfølgningsperioden etableret fem coaching forløb. Endvidere er der afviklet seks eksportworkshops med forskellige emner vedr. eksport og internationalisering med i alt 68 deltagere, og der er gennemført et stort antal informationsmøder og seminarer med mulighed for individuel vejledning f.eks. vedr. salg til internationale organisationer, agrobusiness etc. med i alt 188 deltagere. Der er bevilget 10 nye internationaliseringspakker (internationaliseringsrådgivning). Endelig er tre Eurostars projekter med midtjyske virksomheder som ledende partner, hvortil der har været ydet støtte fra den midtjyske forprojektordning, blevet godkendt, hvilket har bevirket en fordobling af det samlede antal Eurostars projekter med midtjysk deltagelse.

Sekretariatets vurdering

Det vurderes, at der er en tilfredsstillende fremdrift i aktiviteterne, som især har accelereret under nærværende opfølgingsperiode, og at der vil blive opnået en høj grad af målopfyldelse i forhold til de opstillede effekt- og aktivitetskrav. I alt har 682 virksomhedsrepræsentanter kunnet registreres som deltagere i GLOBALmidt programmets aktiviteter siden start, heraf dog nogle gengangere.

Internationalisering af midtjyske virksomheder

Status

Væksthus Midtjylland er operatør på projektet, som består i at en internationaliseringsrådgiver fra Udenrigsministeriet, Eksportrådet er indstationeret hos Væksthus Midtjylland med henblik på at midtjyske virksomheder kan få en nem og direkte kontakt til Eksportrådet og dets mange repræsentationer i udlandet. Internationaliseringsrådgiveren skal hjælpe midtjyske virksomheder med vejledning og problemafklaring samt vejlede virksomhederne med henblik på de ydelser hos Eksportrådet, som er relevante for de pågældende virksomheder, eller til tilbuddene under GLOBALmidt efter at dette program blev igangsat. Projektet startede 1. august 2008 og afsluttes i slutningen af 2014.

Resultater

Siden seneste resultatkontraktopfølgning pr. 1. marts 2014 har internationaliseringsrådgiveren gennemført afklarede samtaler med 59 virksomheder og videreformidlet kontakt for disse til Eksportrådets repræsentationer eller til ydelser under GLOBALmidt. Rådgiveren har desuden medvirket i en række informationsarrangementer og eksportkonferencer og herunder informeret om Eksportrådets ydelser.

Sekretariatets vurdering

Det er sekretariatets opfattelse, at projektet har været en succes. Den nemme og direkte adgang til Eksportrådet har været værdsat blandt virksomhederne, og de første år kunne der konstateres en klar stigning i midtjyske virksomheders benyttelse af Eksportrådets ydelser, og dette høje niveau har været opretholdt siden.

Europe Enterprise Network

Status

"Enterprise Europe Network" (EEN) støttes i 2013-2014, fra Region Midtjylland indgår erhvervsrådet Herning & Ikast-Brande og Agro Business Park (ABP) i Foulum i det danske konsortium. ABP er koordinator af det hele det danske netværk.

Resultater

EEN har opnået flere Partnership Agreements (PA) end antaget i resultatkontrakten, 58 mod et mål om 43. PA repræsenterer kommercielt eller teknologisk samarbejde mellem virksomheder og/eller forskningsinstitutioner. Eksempler på succeshistorie kan ses på <http://www.enterprise-europe.dk/referencer.aspx>

Sekretariatets vurdering

Det er sekretariatets vurdering, at de midtjyske partnere i EEN sikre gennemførelsen af mange aktiviteter, der generere mange konkrete resultater for virksomhederne.

Midtnet 2

Status

"Midtnet programmet" løber frem til december 2014, formålet er at skabe projektmodningsforløb for vidensinstitutioner og virksomheder med fokus på det kinesiske marked. Der er blandt andet fokus på velfærdsløsninger, fødevarer og fødevarersikkerhed, medarbejderinnovation og vandteknologi.

Resultater

Der er nu igangsat 12 forløb som antaget og de sidste forventes færdiggjort inden årets udgang. De fleste projekter har bestået af gruppe af virksomheder der sammen med vidensinstitutionerne har afsøgt mulighe-

derne i forhold til det kinesiske marked. Der er igangsat en ekstern evaluering af programmet der forventes færdiggjort i løbet af første kvartal 2015.

Sekretariatets vurdering

Det er sekretariatets vurdering, at Midtnet forløber tilfredsstillende, og at der er fundet en god "model" for hvordan, virksomheder og vidensinstitutioner sammen kan tilgå Kina.

Foreningen Vestdansk Investeringsfremme

Status

Et vestdansk initiativ finansieret af de tre vestdanske regioner, der sikre en landsdækkende investeringsfremme indsats koblet op på Invest in Denmark. Der er 8 regionale projektledere ansat og placeret i vestdanmark med henblik på at fremme udenlandske virksomheders etablering og investeringer her.

Resultater

Antal skabte jobs ligger fortsat på det forventede niveau og foreningen sikre at de regionale medarbejdere deltager i relevante events og konferencer, så de vestdanske kompetencer og styrkepositioner markedsføres overfor potentielle udenlandske investorer.

Sekretariatets vurdering

Det er sekretariatets vurdering, at samarbejdet er frugtbart og viser fortsat gode resultater i forhold til jobskabelsen i Vestdanmark.

Fremtidens industri

Fremtidens industri - Industrielle forretningsmodeller

Status

Initiativet gennemføres af et konsortium bestående af VIA UC som tovholder med Væksthus Midtjylland, Center for Entreprenørskab og Innovation ved Aarhus Universitet samt Fremstillingsindustrien, en del af Dansk Industri, som partnere. Formålet er at flere produktionsvirksomheder realiserer et vækstpotentiale gennem direkte og indirekte eksport. Initiativet løber i perioden fra 1. september 2013 til 31. december 2014. Forlænges eventuelt såfremt projektet tilføres yderligere midler, som oprindeligt forudsat.

Resultater

Siden sidste status i marts 2014 er gennemført 63 specialiserede vejledninger/vækst-kortlægninger. Der er gennemført 14 basecamps på 3 forskellige lokaliteter med deltagelse af 52 virksomheder. 4 virksomheder har derudover deltaget i en virtuel basecamp. 56 virksomheder er i gang med eller har afsluttet en strategi-workshop. I alt har 40 virksomheder i hele projektperioden fået udviklet en vækstplan, og alle er positive omkring forløbet og vil anbefale projektet til andre virksomheder. Den ene af to workshops med henblik på at udvikle projektets proces, værktøjer og metoder er afholdt. 5 videopræsentationer af deltagende virksomheder er under udvikling.

Sekretariatets vurdering

Projektet er fortsat rigtig godt i gang. Samarbejdet mellem parterne er velfungerende med klar arbejdsdeling, god interaktion med de eksterne konsulenter samt godt samarbejde med lokal erhvervsservice og øvrige erhvervsfremmeaktører. Efterspørgslen blandt produktionsvirksomhederne er stor og resultaterne viser, at en vækstkortlægning efterfulgt af en basecamp og en strategiworkshop udgør et yderst kvalificeret afsæt for strategisk at understøtte den enkelte virksomheds vækstkurve.

Fremtidens Industri - Image

Status

Initiativet gennemføres af et konsortium bestående af Mercantec i Viborg (tovholder), Aarhus Tech i Aarhus, Herningsholm i Herning samt Tradium i Randers. Udvalgte dele gennemføres i regi af den landsdækkende

kampagne "Hands On". Målet er dels at forbedre industriens image, dels profilere de job- og karrieremuligheder en erhvervsuddannelse giver adgang til. Initiativet løber fra 1. september 2013 og har fået forlængelse til 31. marts 2015.

Resultater

Siden sidste status har projektet i regi af den landsdækkende kampagne Hands-On-Midt frigivet hjemmesiden "www.drøgstørre.dk". Siden indeholder facts om uddannelser, informationer om uddannelsesmuligheder samt 6 cases om lærlinge i virksomheder. En husstandsomdelt avis udsendes ultimo oktober. Der arbejdes på udvikling af 3 undervisningspakker: "Vindmøllen", "Pumpefabrikken" og "Industriens fremtid". Pakkerne forventes afprøvet på 20 folkeskoler i november-december 2014. Der er udviklet 2 virale videoer.

Sekretariatets vurdering

Vurderingen er, at initiativet med koblingen til den landsdækkende kampagne "Hands-On" fungerer fint, at samarbejdet mellem partnere og relevante interessenter er godt, og aktiviteterne gennemføres som planlagt. Fremadrettet gøres en yderligere indsats for at inddrage øvrige erhvervsskoler samt folkeskoler.

Fremtidens Industri - Industriinkubatorer

Status

Et partnerskab bestående af Hedensted Kommune, Aarhus Kommune, DAMRC i Herning, Viborg-egnens Erhvervsråd og Industry Smart Centre Randers gennemfører initiativet "Fremtidens industri – industriinkubatorer". Formålet med projektet er at fastholde og udvikle produktionen i Danmark. Projektet skal med baggrund i de eksisterende erfaringer, udvikle et konceptkatalog, for hvilke aktiviteter, ydelser og faciliteter en industriinkubator kan indeholde. Initiativet løber i juni 2013 og har søgt forlængelse til marts 2015.

Resultater

I "Industriinkubatorer" er der siden seneste status i marts 2014 gennemført en studietur til hhv. Ideon Science Park i Lund i Sverige og CFK-Valley Stade v. Hamburg i Tyskland med henblik på at indhente inspiration og test af koncepter. Der er udarbejdet 21 koncepter for hvilke aktiviteter, ydelser og faciliteter mv. der kan tilbydes virksomheder i en industriinkubator, som projektet er ved at færdiggøre til et styregruppemøde i oktober. Inden udgangen af 2014 afholder projektet en afslutningskonference, hvor en samlet konceptkatalog præsenteres og hvor det drøftes, hvordan initiativets resultater kan anvendes, blandt andet i forhold til et kommende regionalt inkubatorprogram mv.

Sekretariatets vurdering

I "industriinkubatorer" er det vurderingen, at projektet efter en noget forsinket opstart nu skal levere og kommunikere konceptkataloget og vise, hvordan arbejdet med nye ideer kan supplere og udvikle den eksisterende inkubationsindsats. Projektet holder tidsplanen og har indtil videre leveret tilfredsstillende resultater.

Fremtidens Industri - Dansk Produktions Univers

Status

Formålet med projektet "Udviklingsomkostninger i forbindelse med etablering af Dansk Produktions Univers" er at fremme etablering og udvikling af produktionsvirksomheder med henblik på at fastholde og udvikle produktionsarbejdspladser i Danmark. Konkret skal der i projektet udvikles en række overblik-, proces- og tavleværktøjer målrettet små og mellemstore virksomheder og iværksættere i produktionserhverv. Dansk Produktions Univers er kontraktbærer og projekter løber i årene 2014-2016.

Resultater

En model for intern konceptudvikling er udviklet, testet og fundet funktionsduelig og delelementer er afprøvet i DPU. En overblik- og udviklingsmodel for SMV'er, som kigger på hele forsyningskæden med fokus på produktion er opbygget. Model for iværksættere er under udvikling. Visualiseringsværktøj i form af styringstavler er videreudviklet med henblik på at kunne fremvise en bred vifte af styringstavler. Der er underskrevet til-sagnserklæringer fra en række interesserede virksomheder.

Sekretariatets vurdering

Det er vurderingen, at projektets udvikling af koncepter og værktøjer målrettet små og mellemstore produktionsvirksomheder er kommet godt i gang og følger planen.

Øget innovation i de midtjyske virksomheder

Resultatkontrakter med opfølgning

- [Genvej til ny viden – Program for vidensamarbejde](#)

Status

Formålet med initiativet er at øge innovationskraften i regionens små og mellemstore virksomheder gennem samarbejde mellem virksomheder og forskningsinstitutioner. Initiativet er påbegyndt den 1. januar 2011 og er afsluttet den 30. september 2014.

Resultater

I alt 31 virksomheder har gennemført et intensivt vidensamarbejde af ca. 1½ års varighed med forskere. Virksomhederne har positive forventninger til det kommercielle udbytte af projektet og mange ønsker at fortsætte samarbejdet med videninstitutioner. Der er desuden blevet udviklet en række metoder og værktøjer til facilitering af vidensamarbejde.

Sekretariatets vurdering

Initiativet er forløbet fuldt tilfredsstillende og har opnået en meget positiv midtvejsevaluering. Erfaringerne indgår nu i Innovationsfondens nye program for videnbaseret innovation, InnoBooster, og i Vækstforums nye initiativ VidenFacilitatorMidt. Projektet har ligeledes skabt international opmærksomhed og dannet skole for lignende initiativer i regioner i Polen og Irland.

Morgendagens forretningsområder

Resultatkontrakter med opfølgning

- More.Creative (tidligere Kreative Partnerskaber)
- Shareplay
- Forlængelse af klyngeprogrammet for The Animation Workshop
- Scandinavian Game Developers
- Rethink Business - Join the Circular Economy Revolution (tidl. Cradle to Cradle som forretningsudvikling)
- [Rethink Business – nedrivning af huse \(Genbyg Skive\)](#)
- [Rethink Business - Nye cirkulære forretningsmodeller for kommunale indkøb – fokus på arbejdsbeklædning og tekstilserviceindustri” \(Herning\)](#)
- [Rethink Business - Pumper i cirkulær økonomi – Samsø som testsite](#)
- [Rethink Business – Etablering af online værdicentral \(Skanderborg\)](#)
- [Rethink Business – ReUse Waste Ressources Aarhus \(REWARA\)](#)

Status

More.Creative er rygraden i Region Midtjyllands kreative vækststrategi. More.Creative har været i gang siden starten af 2013 med det formål at udvikle fremtidens kreative erhverv . More.Creative gennemføres i samarbejde med Kulturhovedstad Aarhus 2017 og med de private virksomheder Manto og Seismonaut som operatør.

I Midtjylland er der en række spirende og eksisterende kreative styrkepositioner, som regionen ønsker at understøtte og udvikle. Redskabet hertil er etableringen af en række partnerskaber, der bidrager til vækst og beskæftigelse i de kreative erhverv i Region Midtjylland.

Der er etableret 9 kreative partnerskaber, der frem til udgangen af 2014 skal projektmodne deres koncepter og ideer inden for følgende områder: Film/tv, Gastronomi, Design, Venues/events, Arkitektur, Mode, Cross-media, Innovativ offentlig kommunikation samt Digitalisering og formidling af kunst og kultur.

”Shareplay” er igangsat under den tidligere Erhvervsudviklingsstrategi og Handlingsplan og løber til udgangen af 2014. Formålet er at skabe innovationsbaseret vækst i medievirksomheder i Region Midtjylland og Region Nordjylland.

Pr. 1. april 2014 skiftede projektet sekretariatsleder. Fokus for foråret 2014 og frem har været på god drift af netværket og sikre opfyldelse af resultatkontrakten.

Ligeledes har der været fokus på Shareplays rolle i MoreCreative – herunder evalueringen af MoreCreative og Shareplay, hvilket danner grundlaget for sekretariatets formulering af forlængelsen af Shareplay ind i 2015 og videre frem. Sommeren er også brugt på at få igangsat Interactive Denmark aktiviteterne – herunder de administrative etableringsaktiviteter.

Resultater

More.Creative har i 2013 og 2014 gennemført inkubationsforløb for 9 konsortier. De 9 konsortier skal udvikle hvert deres regionale branchepartnerskab inden for henholdsvis Film/tv, Gastronomi, Design, Venues/events, Arkitektur, Mode, Crossmedia, Innovativ offentlig kommunikation samt Digitalisering og formidling af kunst og kultur. More.Creative og konsortiernes arbejde er evalueret i efteråret 2014 med henblik på en fokusering af indsatsen i 2015.

More.Creative er platformen for de erhvervsrettede initiativer under Kulturhovedstad Aarhus 2017. Partnerskabet mellem Region Midtjylland og Aarhus 2017 er velfungerende og der arbejdes målrettet på, at skabe størst mulig synergi og sammenhæng.

Shareplays mål og resultatkrav er i væsentlig grad opfyldt. De overordnede mål og resultatkrav for satsningen vurderes positive og realistiske. Ligesom ved sidste afrapportering vurderes aktiviteterne kvalitet til at være tilfredsstillende. De arrangementer, som er afholdt, har fået god feedback fra deltagere. Både i form af udsendte evalueringsskemaer, men også uformel positiv feedback på de enkelte arrangementer og Shareplay i sin helhed.

Shareplay har for medlemmerne gennemført en lang række velbesøgte aktiviteter og events. Herunder står Shareplay igen for SPOT Interactive konferencen under SPOT Festival. Shareplay er blevet konsortiepartner i det nationale initiativ Interactive Denmark, der er støttet af staten gennem Markedsmodningsfonden og i første omgang forankret i Region Midtjylland, Region Nordjylland og Region Hovedstaden. Interactive Denmark har pr. 1. april 2014 lanceret sit første virksomhedsforløb ved navn SOLID. Shareplay deltager aktivt i flere af aktiviteterne i More.Creative og vil fremover være en naturlig integreret del af initiativet.

Sekretariatets vurdering

More.Creative og Shareplay vurderes at være veldrevne projekter, der forløber tilfredsstillende inden for resultatkontrakternes rammer.

Scandinavian Game Developers

Status

”**Scandinavian Game Developers**” følger projektplanen og har i 2013 fået tilført midler fra KASK-programmet og fra Vækstforum. Formålet med forlængelsen er at styrke formidlingsaktiviteterne og dermed sikre, at projektets resultater indarbejdes i det videre arbejde med udviklingen af mulighederne i spilindustrien.

Resultater

Scandinavian Game Developers har i løbet de seneste 3 år mere end opnået de resultater, der var den oprindelige målsætning ved projektets begyndelse i 2011:

Ved projektets afslutning er i alt 19 spilvirksomheder således blevet etableret som et direkte resultat af projektets målrettede arbejde med at skabe et helt nyt inkubationsmiljø for spiludviklere i Grenaa (The Ranch Game Incubator) samt at udvide Arsenalet, der har tilknytning til The Animation Workshop i Viborg, til også at huse spilvirksomheder.

I disse miljøer er bl.a. forretningsmodeller, der er udviklet som en del af Scandinavian Game Developers og beskrevet i håndbogen 'The Business of Making Games', til rådighed for spiludviklerne. Det samme er rådgivning, vejledning og sparring fra de konsulenter, der har været samarbejdet tæt med spilvirksomhederne i hele projektets levetid.

Den første store, eksterne investering i en af spilvirksomhederne er på trapperne, og forventes gennemført ved udgangen af 2014. En sådan investering er garanti for øget fokus på regionens spilvirksomheder, og for skabelsen af nye, specialiserede arbejdspladser indenfor den midtjyske spilindustri.

I Grenaa er et helt nyt vækstmiljø, rettet mod netop byens spirende spilvirksomheder, desuden under opførelse. Det første spadestik er taget, og en bygning, der både vil huse spilvirksomheder med vækstpotentiale samt mange af de unge, der fortsat flytter til byen fra hele landet for netop at studere spiludvikling, vil stå færdig til efteråret 2015.

Et andet resultat af projektet er læringsspillet 'Grib Begrebet', der er blevet udviklet på Aarhus Social- og Sundhedsskole som et eksempel på konkret, brugerdrevet innovation: her har skolens undervisere og studerende i samarbejde med spiludviklere fra inkubationsmiljøet i Grenaa udviklet et spil, der allerede anvendes i den daglige undervisning med gode resultater – på Aarhus Social- og Sundhedsskole såvel som på lignende undervisningsinstitutioner i resten af Skandinavien. I forbindelse med udviklingen af spillet er der gjort stor brug af den forskningsbaserede viden, der er opnået hos projektets svenske partner (Högskolan i Skövde) i forbindelse med PhD-studiet 'The Obstacles of Making Learning Games'

Sekretariatets vurdering

"Scandinavian Game Developers" vurderes at forløbe bedre end forventet og vurderes at rumme gode udviklingsperspektiver for spil- og iværksætttermiljøet i Region Midtjylland.

Rethink Business

Status

"Rethink Business - Join the Circular Economy Revolution" har til formål at styrke smv'ernes innovation, forretningsudvikling og vækst ved at ledelsen fokuserer på at anvende principperne i Cradle to Cradle og cirkulær økonomi som konkurrenceforbedrende forretningsmodel. Det tre-årige projekt afsluttes ved udgangen af 2014. Projektet udfolder sig indenfor tre arbejdsområder: 1) i virksomhederne, 2) i kommunerne via det udviklende arbejde i det offentlige og mellem det private og det offentlige og 3) i formidling, kommunikation og læring.

Resultater for det virksomhedsrettede spor og dets læring

Der er international bevågenhed på projektet. Ellen MacArthur Foundation vurderer, at Rethink Business har værdi som policycase, og der er ønske om at præsentere Regionens projekt på det næstkommende DAVOS topmøde som et eksempel på, hvordan politik og praksis kan hænge sammen.

Det virksomhedsrettede del er ved at blive evalueret og valueret og forventes at foreligge i december 2014.

Der er udarbejdet 5 casebeskrivelser af virksomhedernes udbytte af at deltage. Inden årsskiftet vil der være produceret 12-15 cases, der viser den omstilling til grønne og cirkulære forretningsmodeller, som virksomhederne har opnået qua projektet.

Resultater for det kommunerettede spor og dets læring:

Der har været afholdt et seminar for de fem kommuner, hvor udfordringerne med at skabe en praksis for en kommunal cirkulær økonomi blev udfoldet, kombineret med ideer til, hvordan man fælles og hver især kan arbejde fremadrettet.

Skive:

I Skive kommunes projekt "Genbyg Skive" handler det om sortering, behandling og genanvendelse af byggeaffald. I samarbejde med lokale virksomheder, som f.eks. Tom Probansky og Gamle Mursten, vil man udvikle nye modeller til at behandle og genbruge mange former for bygningsaffald.

Projektet har her i den sidste periode for alvor vist sin styrke i form af mobilisering og involvering af borgere, uddannelsesinstitutioner og samarbejdspartnere. Andre kommuner henvender sig for at lære af projektet, og KL følger det med interesse. Der er udarbejdet en case, der beskriver erfaringerne.

Erhvervslivet er engageret, og en planlagt erhvervsklynge forventes at række udover kommunegrænsen. Projektet har en mindre forsinkelse, da afslutningskonferencen er flyttet til januar 2015.

Herning:

Herning Kommune sætter fokus på at genanvende kommunalt arbejdstøj. Man ønsker at udvikle en cirkulær økonomisk forretningsmodel, hvor man kan genanvende tøjet og minimere affaldsmængden.

Projektet har vist en god vej for, hvordan en kommune kan etablere et samarbejde til mange interessenter og komme langt i arbejdet med cirkulær økonomi. Der er nu udarbejdet en udbudsmanual, der er godkendt af konkurrencestyrelsen og som frit kan distribueres. Projektet er godt formidlet gennem oplæg, presseoptagelse mm. Her og nu indsamler man international viden til projektet. Projektet er forlænget til primo oktober. Der er udarbejdet en case, der beskriver erfaringerne.

Skanderborg:

Skanderborg Kommune vil etablere en "online værdicentral" i form af en webshop for genbrugsmaterialer. Indsatsen skal motivere iværksættere og mindre virksomheder til at arbejde med genbrugsmaterialer som råstof, ved at gøre det let at overskue mulighederne og anskaffe materialerne. Desuden vil kommunen indgå i samarbejde med større virksomheder, der ønsker at få deres egne produkter tilbage til ny produktion.

Stort engagement fra Renosyds side for at transformere deres rolle fra genbrugspladsen til værdipark. I perioden er der blevet arbejdet med at indhøste erfaringer og skabe dialog med de mange lokale interessenter med interesse i genbrug og cirkulation af materialer og produkter. Disse erfaringer skal bruges til opbygning af den kommende webshop, der med lille forsinkelse går i luften primo 2015. Projektet er forlænget til marts 2015.

Samsø:

På Samsø er cirkulær økonomi omdrejningspunktet i en større energieffektivisering i kommunen. I forbindelse med udskiftning skal de brugte pumper til vand, varme og spildevand genbruges og nye pumper installeres via en leasingordning. Dette skal realiseres gennem et samarbejde mellem bl.a. Grundfos og lokale VVS-installatører.

Projektet vil i sin helhed nå de aftalte resultater, men tidsplanen er forsinket. De politiske processer tager længere tid end forventet og den vigtigste samarbejdspartner, Grundfos, er optaget af internt strategiarbejde. Med 5 måneders forlængelse til maj 2015 forventes projektet gennemført som planlagt. Afslutningskonferencen afholdes i april 2015.

Aarhus:

Aarhus Kommune arbejder med projektet ReUse Waste Resources Aarhus (REWARA), som skal identificere vigtige affaldsstrømme og matche dem med aflagervirksomheder, der kan bruge materialerne i deres produktion. Der skal etableres fem samarbejder samtidig med, at Indkøbsafdelingen opkvalificeres med kompetencer inden for cirkulær økonomi. Projektet er samtænkt med det mere borgerrettede forsøgsprojekt ReUseCenter, som også indgår i udvikling af Aarhus som kulturhovedstad i 2017.

For delprojekt vedr. ReUseCenter er der en tidsmæssig forsinkelse på grund af politisk/administrative processer, hvorimod omfang og kvalitet er som forudsat.

Af konkrete vigtige resultater er der nu en kortlægning og beskrivelse af væsentlige affaldsstrømme blandt private og offentlige virksomheder i Aarhus. Arbejdet har vist, at den måde data i dag indsamles og beskri-

ves på, ikke umiddelbart understøtter et kommunalt tydeligt beslutningsgrundlag for indsatser med at danne f.eks. grønne industrielle symbioser. Analyserne er dog ikke endelig færdige.

Overordnet set afvikles aktiviteterne i omfang og kvalitet, som forudsat.

Sekretariatets vurdering

Sekretariatet vurderer, at Rethink Business bliver gennemført med værdifulde resultater, der yderligere kan motivere til en grøn omstilling og give andre virksomheder en god platform for forretningsudvikling. Desuden har Regionens opnået en god PR som foregangsregion, og inviteres ind i mange forskellige nationale og internationale sammenhænge til at fortælle om Regionens initiativer inden for den cirkulære økonomi.

Iværksætteri

Status og samlet vurdering for indsatsområdet

Vækstforum vil skabe bedre vilkår for, at der etableres flere nye virksomheder, og at flere af de nye virksomheder overlever og udvikler sig til nye vækstvirksomheder. Indsatsområdet skal derfor sikre, at fokus på entreprenørskab i uddannelsessystemet styrkes, og at adgangen til rådgivning og risikovillig kapital for iværksættere og nystartede virksomheder forbedres.

Programydelseerne gennemføres som forudsat. Der gennemføres en samlet indsats for at styrke iværksætteri og entreprenørskab i uddannelsessystemet fra folkeskole til universitet. Rådgivningsprogrammet STARTmid Accelerator er i god fremdrift med både de individuelle rådgivningsforløb og de kollektive forløb, Vækstgrupper og PLATOførløb. Der er opnået flotte resultater for at styrke området for risikovillig kapital med Kapitalcoachordning, et regionalt Business Angel netværk og den Midtjyske Iværksætterfond.

Initiativer inden for Iværksætteri

- Entreprørskab i uddannelser
- Iværksætterrådgivning og kapital

Entrepenørskab i uddannelser

Resultatkontrakter med opfølgning

- [Innovation i Folkeskolen](#)
- [Fra Talentmasse til entrepenørskab](#)
- [Entrepenørskab i VIA's uddannelser](#)
- [Det Entrepenørielle Universitet, herunder Studentervæksthuse Aarhus](#)

Status

Initiativet Entrepenørskab i uddannelser sætter fokus på iværksætteri som en integreret del af undervisningen på alle uddannelsesniveauer og omfatter udvikling af undervisningsmetoder og -materialer, kompetenceudvikling af underviserne og etablering af studentervæksthuse ved de videregående uddannelsesinstitutioner. Projekterne har til formål dels at udvikle de studerendes viden om entrepenørskab og det at starte egen virksomhed, og dels at stimulere deres evner inden for kreativitet, innovation og entrepenørskab.

Der samlede indsats omfatter følgende områder:

- Folkeskolen – Innovation i Folkeskolen
- Ungdomsuddannelser, erhvervsuddannelser og KVU – Fra talentmasse til entrepenørskab
- Mellemlange videregående uddannelser – Entrepenørskab i VIA's uddannelser
- Lange videregående uddannelser – Det entrepenørielle Universitet, Aarhus Universitet

"Innovation i folkeskolen" er afsluttet pr. 31. august 2014. Der er foretaget en slutevaluering, som viser at projektet har styrket lærernes kompetencer i relation til undervisning i innovation og entrepenørskab, og at elevernes motivation for at lære samt deres innovative kompetencer er blevet styrket via den innovative undervisningsform. De deltagende virksomheder har brugt projektet til at styrke deres netværk og samarbejde med lokale skoler, styrke deres arbejde med social ansvarlighed og til at promovere sig som fremtidig arbejdsplads for eleverne.

"Fra talentmasse til entrepenørskab" præsenterede i marts måned den digitale bog "Innovativ undervisning", der er målrettet undervisere, der ønsker vejledning i innovativ didaktik og konkrete ideer til aktiviteter og tværfaglige forløb med innovativ didaktik. Projektet er afsluttet pr. 31. august 2014.

"Entrepenørskab i VIA's uddannelser" består i udvikling af fag og kurser i entrepenørskab, afholdelse af camps og konkurrencer, kompetenceudvikling af undervisere og etablering af studentervæksthuse i VIA's 7 campusbyer. Der har i denne periode været fokus på implementeringen af konceptet for studentervæksthuse.

sene og på skærpelse af forventninger og krav til de studerende, der deltager i VIA's studentervæksthuse. Projektperioden løber frem til den 16. februar 2015.

"Det Entreprenørielle Universitet" løber frem til den 31. marts 2015. Slutevalueringen er påbegyndt, spørgeskemaer og interviews er udført, arbejdet med det indsamlede evalueringsmaterialet er i gang og slutevalueringsrapporten vil være færdig ultimo 2014.

Resultater

Innovation i folkeskolen

- Projektet har involveret 88 skoler fra 13 kommuner.
- Mere end 10.000 elever har deltaget i entreprenørskabsaktiviteter.
- Mere end 150 undervisere er blevet kompetenceudviklet inden for entreprenørskab.

Fra talentmasse til entreprenørskab

- Erfaringerne fra projektets 30 deltagende uddannelsesinstitutioner er samlet på hjemmesiden <http://talentmasse-erfaringer.innofactory.dk>.

Entrepenørskab i VIA's uddannelser

- Der er i projektet udviklet 54 fag og kurser, og alene i året 2013-2014 deltog 7.000 studerende i entreprenørskabsundervisning.
- VIA vandt i maj måned prisen som årets entreprenante uddannelsesinstitution ved i DM i entreprenørskab for erhvervsakademier og professionshøjskoler.
- Der er i VIA Studentervæksthuse etableret 44 virksomheder.

Det Entreprenørielle Universitet

- Pr. 31. august 2014 har i alt 754 studerende deltaget i entreprenørskabsfag eller toninger under projektet.
- I alt 1.859 studerende har deltaget i extracurriculære aktiviteter i Studentervæksthus Aarhus.
- Der er i Studentervæksthus Aarhus etableret 244 virksomheder (heraf 168 med CVR nr.)

Sekretariatets vurdering

Initiativerne gennemføres tilfredsstillende.

Iværksætterrådgivning og kapital

Resultatkontrakter med opfølgning

- [STARTmidt Accelerator](#)
- [Midtjysk Iværksætterfond](#)

Status

Iværksætterprogrammet "STARTmidt Accelerator" har til formål at øge andelen af vækstiværksættere samt øge overlevelsesraten for nye virksomheder gennem tilbud om viden- og kompetencetilførsel. Projektet gennemføres i perioden 1. januar 2011 til 31. marts 2015.

"STARTmidt Accelerators" hovedaktivitet udgøres af individuelle rådgivningsforløb til iværksættere og nystartede virksomheder og omfatter tilbud om køb af specialiseret rådgivning inden for områder som forretningsstrategi, markedsvurdering, strategiudvikling m.v. Herudover tilbydes iværksættere også deltagelse i vækstgrupper, netværk og Platoforløb.

"StartMidt Accelerator" indeholder desuden en række initiativer med fokus på kapitalformidling, herunder tilbud om tilknytning af en kapitalcoach for iværksættere med behov for risikovillig kapital, facilitering af Business Angels Netværk og afholdelse af masterclasses, temamøder og springboards.

"Midtjyske Iværksætterfond" blev etableret i 2012 og der er hermed skabt en solid og sammenhængende indsats for at styrke iværksætternes adgang til kapital i Region Midtjylland. Den Midtjyske Iværksætterfond

investerer i nye videntunge og innovative virksomheder og Investeringen kan ske som egenkapital, ansvarligt lån eller konvertibelt lån.

Resultater

STARTMIDT accelerator

- 1250 iværksættere har i hele projektperioden fået rådgivning i forbindelse med etablering og udvikling af virksomhed. Rådgivningen er primært ydet inden for områder som salg og markedsføring, forretningsstrategi, produktudvikling m.
- Der er gennemført i alt 76 Vækstgrupper med i alt 490 deltagere. Vækstgrupperne har bl.a. omhandlet følgende emner: Kapitalfremskaffelse, markedsføring, advisory boards og Intellectual Property.
- 127 iværksættere har gennem hele projektperioden deltaget i et kapitalcoachforløb og samlet set fået tilført kapital i størrelsesordenen 65 mio. kr.
- Midtjysk Iværksætterfond har investeret i alt 55 mio. kr. i 18 virksomheder.

Sekretariatets vurdering

Initiativerne gennemføres tilfredsstillende.

Uddannelse og kompetenceudvikling

Status og samlet vurdering for indsatsområdet

Med initiativerne under dette indsatsområde vil Vækstforum medvirke til at sikre arbejdsstyrken, kvalitativt såvel som kvantitativt.

Projekterne gennemføres som hovedregel tilfredsstillende.

Initiativer inden for Uddannelse og kompetenceudvikling

- Fastholdelse og bedre overgange
- Udvidelse af arbejdsstyrken
- Efteruddannelse

Fastholdelse og bedre overgange

Projekterne under dette indsatsområde er afsluttede

Udvidelse af arbejdsstyrken

Resultatkontrakter med opfølgning

JOBmidt – modtagelse og fastholdelse af udenlandsk arbejdskraft II

- [Det regionale konsortium ved Erhverv Aarhus](#)

JOBmidt – fastholdelse af udenlandske studerende

- [AU Career, Aarhus Universitet](#)
- [VIA University College](#)

Formål og status

Formålet med initiativerne er at udvide arbejdsstyrken i Region Midtjylland dels ved at fastholde udenlandsk arbejdskraft og udenlandske studerende til gavn for det regionale arbejdsmarked.

Alle tre projekter arbejder i to retninger, dels aktiviteter for målgrupperne, og dels aktiviteter for at sikre forankring af indsatsen efter endt projektilskud.

Resultater

- Modtagelse og fastholdelse af udenlandsk arbejdskraft har afholdt mere end 700 faglige og sociale arrangementer og møder med mere end 20.000 deltagere. Dette dækker over både møder i borger-serviceregi om forankring, mentorordninger for udenlandske borgere, sociale- og faglige arrangementer for udenlandske borgere, danske borgere, myndigheder, foreninger og virksomheder.
- Fastholdelse af udenlandske studerende deltager i koordinerende samarbejder eks. i Horsens mellem erhverv, beskæftigelse og uddannelse, EBU-netværk, og er aktive i Horsens Internationaliseringsudvalg. I Aarhus er der nu etableret baser på fem forskellige lokaliteter, for at nå flest internationale studerende. Derudover samarbejdes der systematisk mellem de tre eksisterende projekter til udvidelse af arbejdsstyrken.

Sekretariatets vurdering

Projekterne gennemføres tilfredsstillende.

Efteruddannelse

Resultatkontrakter med opfølgning

- [KOMPETENCEmidt 2.0](#)

Formål

Det overordnede formål med initiativet er at skabe mere og bedre efteruddannelse i Region Midtjylland. I praksis betyder det en styrkelse af efter- og videreuddannelsesindsatsen for de kortuddannede i regionens små og mellemstore virksomheder samt muligheden for at gennemføre kompetencegivende jobrotationsforløb for ledige.

Resultater

- Der er gennemført små 7.000 virksomhedsbesøg.
- Der er gennemført 1.000 kompetenceudviklingsforløb for beskæftigede.
- 1.900 medarbejdere har deltaget i kompetenceudviklingsaktiviteter.
- Der er gennemført 770 uddannelsesforløb for ledige i 2014.
- 260 ledige er ansat som vikarer i jobrotationsforløb i 2014.
- Der er skabt gode samarbejdsrelationer mellem jobcentre og mellem jobcentre og uddannelsesinstitutioner.
- Virksomhederne er meget tilfredse med samarbejdet mellem institutioner og aktører fra forskellige systemer.

Sekretariatets vurdering

Projektet gennemføres tilfredsstillende hvad angår initiativerne for beskæftigede. Jobrotationsdelen kan ikke gennemføres i fuldt omfang, og godt 10 % af midlerne returneres. Årsagen hertil er, at kommunerne ikke har kunnet bruge de bevilgede midler og/eller ikke har ønsket flere.